BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ 34. Wilno, dnia 23 czerwca 1926 roku.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

		Dział.	Str.
1.	Urzędowe zaprzeczenie oświadczenia złożonego przez Prezydenta wobec prasy w sprawie Wileńskiej.-	I.	1.
2.	Uwagi z powodu oświadczenia Prezydenta Griniusa wobec prasy w sprawie Wileńskiej.-	I.	1.
3.	Litwini a białoruskie i sowieckie pretensje do Wilna.-	"	2.
4.	Organ stronnictwa rządzącego o wytycznych litewskiej polityki zagranicznej./Komunały o sprawie wileńskiej. Stosunek do Watykanu. Stosunek do państw bałtyckich.-	"	4.
5.	Kongres litewsko-łotewski w Rydze a idea potrójnego związku bałtyckiego./Z wynurzeń prasy łotewskiej/.-	"	5.
6.	III kongres litewsko-łotewski. Pierwszy dzień Zjazdu 17 czerwca.-	"	6.
7.	Drugi dzień Zjazdu. Rezolucje. Sprawa Wilna i mniejszości litewskiej w Niemczech i łotewskiej w Litwie.-	"	6.

II. ŻYCIE GOSPODARCZE. a/Stosunki wewnętrzne.-

8.	W sprawie nowego programu gospodarczego. /"Lietuvis"/.-	II.	1.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

9.	Pożegnalne przemówienie b. Prezydenta Republiki i odpowiedź K. Griniusa./Przegląd spraw dokonanych i atak na mniejszości ze strony ustępującego Prezydenta/.-	III.	1.
10.	Na marginesie przemówień obu Prezydentów. /"Idische Stimme"./.-	"	2.
11.	Pertraktacje przed utworzeniem nowego rządu.	"	3.
12.	Skład nowego Gabinetu Ministrów.-	"	5.
13.	Życiorysy Premjera Sleżewiczusa i ministra finansów Rymki.-	"	5.
14.	Posiedzenie Sejmu z dnia 9 czerwca. Wybór komisyj sejmowych.-	"	6.
15.	Posiedzenie Sejmu z dnia 12 czerwca. Ustawa o zniesieniu stanu wojennego.-	"	8.
16.	Posiedzenie Sejmu z dnia 15 czerwca. Redukcja uposażeń Prezydenta Państwa i Gabinetu Ministrów. Przywrócenie wolności prasy i zebrań. Projekt zniesienia zmiany ustawy prasowej. Projekt zmiany ustawy o zebraniach.-	"	8.
17.	Posiedzenie Sejmu z dnia 17 czerwca. Ostateczne przyjęcie ustawy o zniesieniu stanu wojennego. Przyjęcie w I i II czytaniu projektu zmiany ustawy o zebraniach.-	"	11.
18.	Prezydja komisyj sejmowych.-	"	12.
19.	Wytyczne nowej polityki wewnętrznej w rozumieniu ludowców. Zadania ogólne. Polepszenie stanu ekonomicznego. Polityka oświatowa.-	"	13.

	Dział.	Str.
20. Demonstracje robotnicze w Kownie w dniu 13 i 14 czerwca.-	III.	15.
21. Prasa litewska o demonstracjach 13 i 14 czerwca r.b..-	"	16.
22. Opinja Prezesa Rady Ministrów o zajściach w dn.13 czerwca 1926 r.-	"	17.
23. Podjazdowa walka chadeckiej opozycji przeciw nowemu stanowi rzeczy i kryty sztych przeciw mniejszościom.-	"	17.
24. Zaniepokojenie sfer chadeckich pertraktacjami z mniejszościami narodowemi.-	"	18.
VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.		
25. Sprawa Kłajpedy./Zatarg o Dyrekcję portu/.-	VI.	1.
26. Sprawa Kłajpedy w Lidze Narodów.-	"	1.
VIII.KOMUNIKACJA I ROBOTY PUBLICZNE.		
27. Drogi lądowe.-	VIII.	1.
28. Schemat nowej sieci szosowej.-	"	3.
29. Sprawa budowy stałego mostu przez Wilję.	"	4.
X. K R O N I K A .a/Polityczna.-		
30. Zjazd zagranicznych posłów litewskich w Kownie.-	X.	1.
31. Kandydatura p.Klimasa na ministra spraw zagranicznych.-	"	1.
32. Nowy Dyrektor Departamentu Ochrony Obywat.	"	1.
33. Nieprzyjęcie dymisji prof.Jurgutisa.-	"	1.
34. Gubernator Kłajpedzki w Kownie.-	"	1.
35. Odznaczenie wojskowych litewskich czechosłowackim medalem.-	"	1.
36. Wycieczka kowieńskiej polskiej młodzieży akademickiej do Rygi.-	"	1.
37. Strzelcy finlandcy w Kownie.-	"	1.
38. Wycieczki do Łotwy i Estonji.-	"	1.
39. Delegaci litewscy na finlandzkie święto rolnicze.-	"	1.
b/Kronika wewnętrzna.-		
40. Zawieszenie tajnej cenzury w głównym urzędzie poczty.-	"	2.
41. Zjazd Związku Strzeleckiego.-	"	2.
42. Echa wyborów.Procentowy udział ludności w wyborach.-	"	2.
c/Kronika kościelna.-		
43. Wręczenie paljusza Arcybiskupowi Metropolicie Litewskiemu.-	"	2.
d/Kronika gospodarcza.-		
44. Handel Litwy z Polską za rok 1925 .-	"	2.
45. Wstrzymanie podniesienia ceł za towary z państw,z któremi nie zawarto układów handl.	"	2.
46. Wyjazd kowieńskiej delegacji miejskiej do Paryża.-	"	2.
47. Oświadczenie ministra skarbu p.A.Ryrki.-	"	2.
f/Kronika kłajpedzka.-		
48. Odwołanie przedstawiciela Ligi Narodów z Zarządu Portem.-	"	3.
e/Kronika polska	"	3.
g/Kronika komunikacyjna.	"	3.
S p r o s t o w a n i e	"	3.

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Urzędowe zaprzeczenie oświadczenia złożonego przez Prezydenta wobec prasy w sprawie Wileńskiej.-

W ostatnim numerze Biuletynu podaliśmy oświadczenie nowoobranego Prezydenta Litwy wobec przedstawiciela prasy łotewskiej w sprawie Wilna - oświadczenie tak daleko odbiegające od dotychczasowych wojowniczych enuncjacji i świadczące o szerokim i nie doktrynerskim ujmowaniu zagadnień politycznych przez nowego zwierzchnika Litwy.-

W pare dni w prasie kowieńskiej ukazało się urzędowe dementi tego oświadczenia podane przez Litewska Agencję Telegraficzną Elta.Urzędowy ten komunikat brzmi:

"Podany przez niektóre pisma,jak "Siegodnia" /N,124/ wywiad z dr.K.Griniusem może być uważany za wywiad z Prezydentem Litwy.-
"Elta" jest upoważniona podać do wiadomości,że Prezydent Republiki Litewskiej takiego wywiadu nie udzielał.-
Pozatem niektóre podane przez te pisma ustępy nie odpowiadają rzeczywistości./ELTA/ ".-

x x
x

To urzędowe zaprzeczenie niewątpliwie świadczy,iż poglady Prezydenta na politykę litewską w stosunku do Polski spotykają jeszcze na duży sprzeciw w łonie jego własnego stronnictwa,które stanowi obecnie jądro bloku rządzącego - nie ulega jednak wątpliwości, że konieczność rewizji dotychczasowych zasad tej polityki znajduje w Litwie coraz więcej zwolenników.-

Uwagi z powodu oświadczenia Prezydenta Griniusa wobec prasy w sprawie Wileńskiej.-

"Kurjer Wileński" z dnia 11 b.m. w art."Litwa na przełomie" zamieszcza nastepujące uwagi z powodu znanego oświadczenia prezydenta Griniusa w sprawie Wileńskiej.-

Słowa wypowiedziane w sprawie Wileńskiej przez nowego Prezydenta Republiki Litewskiej zaraz po obiorze na najwyższe stanowisko w Państwie wobec przedstawiciela prasy łotewskiej,to rewolucja w stosunku do stanowiska wojny z Polską,głoszonego stale i uparcie na forum międzynarodowem i w polityce wewnętrznej przez wszystkie dotychczasowe rządy litewskie.To też słowa te zasługują na szczególniejszą uwagę.-

Biuletyn Komunikat Nr. [illegible] / [illegible]

ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

U r z ę d o w e   z a p r z e c z e n i e   o ś w i a d c z e n i a   z ł o ż o n e g o   p r z e z   P r e z y d e n t a   w o b e c   p r a s y   w   s p r a w i e   W i l e ń s k i e j.

W ostatnim numerze biuletynu pod tytułem [illegible] oświadczenie [illegible] oznaczonem Prezydenta [illegible] wobec przedstawiciela prasy zagranicznej [illegible] w sprawie Wilna - oświadczenie tak dalece odbiegające od dotychczasowych najpoważniejszych enuncjacji i koncepcyj o stosunku czynników [illegible] narodowych [illegible] politycznych przez [illegible] Litwy.

W parę dni w prasie kowieńskiej ukazało się urzędowe dementi tego oświadczenia podane przez litewską Agencję Telegraficzną "Elta". Urzędowy ten komunikat brzmi:

"Podany przez niektóre pisma, jak "Słowo" [illegible] wywiad z [illegible] z którym nie był upoważniony [illegible] Prezydenta Litwy [illegible] jest upoważniona podać do wiadomości, że Prezydent Republiki Litewskiej takiego wywiadu nie udzielał. Poza tem, [illegible] treści nie odpowiadają rzeczywistości."

To urzędowe zaprzeczenie niewątpliwie świadczy, iż poglądy Prezydenta na politykę litewską w stosunku do Polski spotkały się ze zbyt dużym sprzeciwem ze strony tych czynników, które stanowią obecnie jądro bloku rządzącego [illegible] konsekwentnych [illegible] zasad tej polityki, mającej w Litwie coraz więcej zwolenników.

U w a g i   z   p o w o d u   o ś w i a d c z e n i a   P r e z y d e n t a   G r i n i u s a   w o b e c   p r a s y   w   s p r a w i e   W i l e ń s k i e j.

"Kurjer Wileński" z dnia 11 b.m. w art."Litwa na przełomie" umieszcza następujące uwagi z powodu znanego oświadczenia prezydenta Griniusa w sprawie Wileńskiej:

"Słowa wypowiedziane w sprawie Wileńskiej przez [illegible] go Prezydenta Republiki Litewskiej zaraz po objęciu [illegible] stanowisko [illegible] wobec przedstawiciela prasy [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible]

Głęboka uczciwość,prostolinijność,trzeźwy rozum i niechęć do taniej demagogji cechowały zawsze D-ra Griniusa.Znana jest odwaga z którą się często przeciwstawiał w poglądach swoich większości swych współtowarzyszy partyjnych.Trudno jednakże przypuścić,aby obecnie w tak ważnej sprawie,która dominowała dotychczas nad całą polityką zagraniczną młodego Państwa pozwolił sobie wypowiadać sąd osobisty jedynie,znany zresztą nie od dnia dzisiejszego.-

W każdym razie nie trzeba słów tych tłumaczyć,jak to zresztą próbowano już czynić,zbyt powierzchownie,jakoby Prezydent Litwy zrzekał się przez to w imieniu Litwy pretensji jej do Wilna.Nie.Dr.Grinius w zgodzie z większością uświadomionych politycznie warstw narodu litewskiego pretensji czy dążeń do Wilna,opartych przeważnie na podłożu uczuciowym się nie wyrzeka.On tylko realizację tych dążeń przenosi ~~przenosi~~ z płaszczyzny walki orężnej - na zupełnie inną płaszczyznę - w dziedzinę przeobrażenia psychiki zainteresowanych społeczeństw - w dziedzinę pokojowych przeobrażeń,ideowego współzawodnictwa,zbliżenia na podstawie najżywotniejszych interesów i współpracy społeczeństw i organizmów państwowych w grę wchodzących.-

W zapowiedzi tej leży wyczucie tych wielkich linji i tendencji rozwojowych ludzkości,która coraz bardziej na drodze solidaryzmu - a nie walki zoologicznej stara się szukać rozwiązania swych tęsknot i ideałów.-

Uderzać nas musi jednak ten przeskok raptowny od haseł głoszonych na Litwie nietylko oficjalnie dotychczas.Wiemy bowiem, że stronnictwo, z którego łona wyszedł Prezydent Grinius - samo właśnie najbardziej hałaśliwie głosiło zasadę walki orężnej.Walki bez pardonu, protestując przeciwko wszelkim próbom jakichkolwiek,chociażby ekonomicznych układów z Polską. Oczywiście odegrał tu w znacznej mierze moment demagogicznego współzawodnictwa partyjnego.Jednakże przypuszczać należy,że i teraz Prezydent spotka się pod tym względem z dużą opozycją najbardziej nacjonalistycznej części swoich przyjaciół politycznych.-

Jednakże, objektywne warunki obecne,udział w rządzie socjalistów,stawiających zasady tolerancji,praworządności i osiąganie celów politycznych drogą pokojową i drogą porozumienia,udział w rządzie kłajpedzian,dla których kwestją życia i śmierci jest nawiązanie stosunków handlowych z Polską,zresztą trudność utworzenia bez Polaków,odegrywających rolę kierowniczą w bloku mniejszości,stałej większości zdolnej do rządzenia - wszystko to razem zdaje się wskazywać,że mamy na Litwie obecnie do czynienia ze splotem warunków,które rzeczywiście doprowadzić mogą do przełomu w rozwoju tej młodej państwowości i pchnąć ją na nowe tory.-

L i t w i n i a b i a ł o r u s k i e i s o w i e c k i e p r e t e n s j e d o W i l n a.-

Dotychczasowe kierownicze sfery polityczne na Litwie całą nadzieję odzyskania Wilna opierały na ewentualnej przyszłej pomocy Niemiec i Rosji.Argumentem stale używanym,na który dla uzasadnienia swej tezy stale się powoływano był traktat litewsko-bolszewicki z r.1920,przyznający Wilno Litwie.-

Na zaborcze tendencje Rosji Sowieckiej świadomie,czy nieświadomie zamykano oczy,nawet wtenczas,gdy po utworzeniu Białorusi Sowieckiej,Sowiety jawnie zaczęły głosić hasło zbierania wszystkich ziem Białorusi Zachodniej ze stolicą Wilnem.-

Dopiero w ostatnich czasach dochodzące obecnie do władzy czynniki litewskie zmuszone od czystej negacji opozycyjnej przejść do roli twórczej i pozytywnej,zaczęły na tę stronę stosunków litewsko-sowieckich zwracać uwagę,a nawet nawoływać do otrzeźwienia.-

x x
x

W numerze z dnia 26.V.b.r. "Lietuvos Žinios" cytują następujący urywek z "Gołosa Biełarusa";pisemka wydawanego w Rydze i subsydjowanego przez Sowiety,które w numerze z dnia 20/V.pod tytułem:"Potrzeba Wilna" pisze:

Poza pretensjami ze strony Litwy są też inne pretensje,nietylko ze strony Białorusi Sowieckiej,ale ze strony robotników i włościan Zachodniej Białorusi.Jeżeli masom robotniczym zachodniej Białorusi uda się obalić pańskie rządy Polaków i stworzyć swoje - to pytanie,czy zechce kto ze Związku Sowietów pomagać w odebraniu Wilna od robotników i włościan Białorusi Zachodniej,by oddać je dzisiejszym księżom Litwy.

Wilno powinno należ i należy do ludzi pracy Białorusi Zachodniej.Tylko oni mogą decydować o jego losie.-

x x
x

W numerze z dnia 11/VI "Lietuvos Žinios" znajdujemy znowu wyjątki z artykułu "Kwestja Wileńska" tegoż "Gołosu Biełarusa" z dnia 1/VI.26 r.,które podajemy poniżej:

W związku z pertraktacjami,które były prowadzone między Polakami i Litwinami w Lugano,jak również w związku z nowemi pertraktacjami,które się obecnie odbywają między Litwą i ZSSR Koła Białoruskie zarówno na emigracji,jak też i na Białej Rusi Sowieckiej ponownie wysunęły dawną kwestję białorusko-litewską,mianowicie kwestję wileńską.Podniósł ją II-gi Narodowy Zjazd Białoruski.W kwestji wileńskiej odezwały się kowieńska i wileńska prasa białoruska.W zeszłym zaś numerze przedrukowaliśmy wstępny artykuł z "Sowietskiej Biełarusi" zatytułowany:"Kwestja Wileńska".Artykuł jest o tyle ciekawy,że się porusza w nim rozwiązanie kwestji wileńskiej masom robotniczym.-

Kwestja wileńska jest kwestją bardzo skomplikowaną, a jednocześnie palącą.Na pierwszy rzut oka,zdawałoby się,że zagadnienie to musiałoby być rozwiązane drogą zwykłego porozumienia pomiędzy narodami białoruskim i litewskim.Inni sąsiedzi,zdawałoby się, nie powinni do tej sprawy się mieszać.Lecz tu powstaje pewne "ale".Przedewszystkiem strona litewska bardzo ostro się odnosi do jakichkolwiek bądź rozmów nad przynależnością Wilna .Podług Litwinów kwestja wileńska może być rozwiązana w jednej tylko płaszczyźnie,a mianowicie:"Niepodległa Litwa ze stolicą w Wilnie".Starania dyplomatów litewskich były skierowane ku temu,by wszystkie państwa i narody przyznały tę formułę. Jest rzeczą charakterystyczną, że Litwini najmniej troszczyli się o to,by uznanie tej formuły uzyskać ze strony Białoruskiej

Niezbyt wiele przykładając wagi do ruchu białoruskiego i nie wierząc w możliwość utworzenia państwa białoruskiego politycy partyj litewskich,zwłaszcza prawicowych klerykałów, którzy ostatnimi czasy całkowicie posiadali na Litwie władzę w swym ręku - ci właśnie politycy litewscy myślą odzyskać Wilno bez porozumienia z Białorusinami,porozumiewając się tylko z Polakami i Rosjanami.

Jednak teraz,gdy już istnieje państwo białoruskie, pod postacią Białej Rusi Sowieckiej oraz gdy w Białej Rusi Zachodniej t.zn.Wileńskiej świadomość narodowa Białorusinów oraz ich aktywność wzmogły się w znacznym stopniu - nie sposób ignorować istnienia Białej Rusi oraz jej pretensyj do Wilna.Nie powinny mieć miejsca ze stron obu dalsze niewypowiadanie swych poglądów na sprawę wileńską,bo gdyby tak było,byłoby to ze szkodą dla stron obu.-

Należy przypuszczać,że opozycja litewska,która obecnie doszła do władzy i która zawsze rozumiała potrzebę porozumienia się z Białorusinami - zdobędzie się na trzeźwość i odwagę spojrzenia prawdzie w oczy i skieruje sprawę na właściwe tory porozumienia się z Białorusinami.-

x x
x

Redakcja "Lietuvos Žinios" zaopatruje te artykuły "Głosa Biełarusa" uwagą,że bolszewickie słowa bliskiego Sowietom czasopisma winny otrzeźwić niektórych litewskich polityków.-

Organ stronnictwa rządzącego o wytycznych litewskiej polityki zagranicznej.-/Komunikaty o sprawie Wileńskiej.Stosunek do Watykanu.Stosunek do państw bałtyckich.-

"Lietuvos Žinios" Nr.125 z dnia 1/VI.1926 r.-

W polityce zagranicznej sprawa odzyskania Wilna,jako najważniejsze zadanie narodu litewskiego,wkłada na litewską demokrację obowiązek rewizji litewskiej polityki zagranicznej.- Dotychczas rzec można - Litwa nie miała w polityce zagranicznej wyraźnej linji i dawała się unosić wypadkom.To samo da się powiedzieć i o sprawie wileńskiej,co do której wbrew woli narodu,dalekiej od jakichkolwiek kompromisów popełniono szereg błędów utrudniających rozwiązanie tej sprawy w przyszłości. Wystarczy wspomnieć chociażby nieudane pertraktacje z Polakami w Kopenhadze i Lugano,lub utworzenie prowincji kościelnej.-

Z chwilą,gdy rządy dostały się u nas w ręce duchowieństwa,litewska polityka zagraniczna znalazła się pod przemożnym wpływem Watykanu,który jak wiadomo prowadzi politykę polonofilską.Trudno powiedzieć,dokąd doprowadziłby nas choćby taki przedstawiciel Watykanu,jak Cekini,gdyby wola narodu nie położyła kresu rozpanoszonemu klerykalizmowi.-

Przecie dążenia Watykanu,by oddać nas w objęcia Polski dały cały szereg w naszej historji momentów,które ani narodowi,ani rządowi naszemu zaszczytu nie przynoszą.Momenty te zmniejszyły i tak nikły kredyt polityczny Litwy zagranicą.- Tymczasem jasnem jest,że polonofilski Watykan,który się tak znacznie przyczynił do naszej politycznej izolacji nie ma najmniejszej chęci wspomożenia nas w sprawie Wileńskiej.-

Dlatego też należy oczekiwać,że ze zmniejszeniem się wpływów klerykalizmu w życiu politycznym Litwy,będą przedewszystkiem zrewidowane nasze stosunki z Watykanem.-

Utworzenie kowieńskiej prowincji kościelnej,będące wyrzeczeniem się suwerenności narodu litewskiego w swej części politycznej winno być przejrzane.Przeciwko przeprowadzeniu granic tej prowincji po linji demarkacyjnej z Polską,z pozostawieniem terytorjum polskiemu biskupstw Wileńskiego i Sejneńskiego,winien być założony protest.Wymaga tego sama logika i prowadzona dotychczas linja w sprawie Wilna.-

Następnie nowemu rządowi wypadnie pomyśleć o wyjściu z tego "splendid isolation", w jakiem w ostatnich czasach w stosunku z zagranicą Litwa się znajduje.- Litwa mimo, że jest mały państewkiem, przecie swem geograficznem położeniem może zainteresować i niektóre większe państwa. Stwarzając pomost między Zachodem i Wschodem Europy, między Niemcami i ZSSR, Litwa już mając na względzie tylko ekonomiczne momenty - winna szukać zbliżenia z temi państwami. A ponieważ w podobnem mniejwięcej położeniu jest Łotwa i Estonja powstająca stąd wspólnota interesów winna przyczyniać się do rozwijania idei Związku Państw Nadbałtyckich. To zbliżenie, które dziś można skonstatować pomiedzy Łotwą i Estonją z czasem będzie miało miejsce między Litwą i Łotwą. Kwestja wileńska po trzeźwem rozpatrzeniu potrzeb naszych sąsiadów nie powinna odegrywać tak zasadniczej roli, jak to dotychczas było. Trzeba przypuszczać, że liczbę naszych przyjaciół na Łotwie rządowi demokratycznemu prędko uda się pomnożyć.-

Oczywiście, że dążąc do odzyskania ziem z pod okupacji polskiej - państwu litewskiemu wypadnie rozwijać i wzmacniać polityczne i ekonomiczne stosunki ze wszystkimi innemi państwami. Nie mając zapędów imperjalistycznych, przykładając się pracą swą do podniesienia gospodarki światowej, a swem mieniem duchowem do rozwoju kultury ludzkiej - mamy słuszne podstawy, by oczekiwać pomocy nietylko od bliższych, lecz też od dalszych państw kulturalnych.-

Kongres litewsko-łotewski w Rydze a idea potrójnego związku bałtyckiego.-

/Z wynurzeń prasy łotewskiej.-/

Już po raz trzeci zbiera się zjazd T-wa litewsko-łotewskiego zbliżenia.-Pierwszy raz ten "kongres litewsko-łotewski" zebrał się w Rydze w r.1924. Następny odbył się w Kownie w 1925 r. i obecny trzeci znów w Rydze.-

Prasa łotewska podkreśla moment bardzo przychylny dla realizacji idei zjazdów. Zarówno w Litwie, jak i Łotwie do władzy doszły elementy demokratyczne. To samo stało się w Polsce.- Prasa łotewska na tę ostatnią okoliczność kładzie specjalny nacisk, uważając, że dotychczasowy stan rzeczy pomiędzy Polską a Litwą był jedną z głównych przyczyn, dla których ściślejszy związek pomiędzy Litwą a Łotwą nie mógł być urzeczywistniony.-

Nie poruszając kwestji narazie aktualności wielkiego związku państw bałtyckich, o którym marzył zmarły minister Mejerowicz - ryskie "Siegodnia" podkreśla aktualność potrójnego związku Litwy, Łotwy i Estonji, wskazując, że częściowo idea ta już się urzeczywistniła przez osiągnięcie już ścisłego zbliżenia pomiędzy Łotwą i Estonją.-

Wszelkie ograniczenia w ruchu wewnętrznym pomiędzy temi państwami już są usunięte. Zniesiono są wizy państwowe, wystarcza do wjazdu do sąsiedniego zaprzyjaźnionego państwa jedynie paszport ministerstwa spraw wewnętrznych.-Podstawa do osiągnięcia unji celnej również została już stworzona. Próby ze strony Rosji Sowieckiej zawarcia oddzielnych umów również jednomyślnie zostały odrzucone.-.-

"Siegodnia" wyraża nadzieję, że tarcia dotychczasowe pomiędzy Łotwą i Litwą ze zmianą rządów na Litwie obecnie dadzą się usunąć. Wskazuje pod tym względem wywiad swój z nowym Prezydentem Griniusem, a również na oświadczenie premjera Sleżewicza o zamiarze podjęcia na nowo przerwanych za poprzednich rządów rokowań handlowych litewsko-łotewskich.-

Wszystkie objawy każą rokować podług "Siegodnia" pomyślne wyniki prac przedsiębranych, zbierającym się 16 czerwca "kongres litewsko-łotewski".-

Natomiast nowemu rządowi wypadnie porzucić owo wyjście z tego "splendid isolation", w jakiem w ostatnich czasach w stosunku do zagranicy Litwa się znajduje. Litwa wie, że jest małym państwem, przecież swym geograficznym położeniem może zainteresować i niejedno większe państwo. Stwarzając pomost między Zachodem i Wschodem Europy, między Niemcami i ZSSR, Litwa ma na względzie tylko ekonomiczne momenty. Winna szukać zbliżenia z temi państwami, które znajdują się w podobnem położeniu, jest Łotwa i Estonja, powstaje stąd wspólnota interesów, która przejawiać się powinna w idei Związku Państw Nadbałtyckich. To zbliżenie, które dziś można skonstatować pomiędzy Łotwą i Estonją z czasem będzie miało miejsce między Litwą i Łotwą a wkońcu po trzeźwem rozpatrzeniu potrzeb swych sąsiadów nie powinna odczuwać tak w średniej roli, jak to dotychczas było, trzeba przypuszczać, że liczba naszych przyjaciół na Łotwie rządowi demokratycznemu prędko się pomnoży.-

Oczywiście, że dążąc do odzyskania Wilna z pod okupacji polskiej – państwu litewskiemu wypadnie rozwijać i wzmacniać polityczne i ekonomiczne stosunki ze wszystkimi innemi państwami. Nie mając zasobów finansowych, przemysłowych, prawie nic przez się, co podniosłoby nasz poziom kulturalny [illegible] i rozwoju kultury ludzkiej – mamy szukać podstawy, oczekiwać pomocy nietylko od bliższych, lecz też od dalszych państw kulturalnych.-

K o n g r e s l i t e w s k o - ł o t e w s k i w R y d z e a i d e a p o t r ó j n e g o z w i ą z k u b a ł t y c k i e g o.-

/Z wynurzeń prasy łotewskiej/

Już po raz trzeci zbiera się zjazd T-wa litewsko-łotewskiego zbliżenia. Pierwszy raz ten "Kongres litewsko-łotewski" zebrał się w Rydze w r.1924. Następny odbył się w Kownie w 1925r. i obecny trzeci znów w Rydze.-

Prasa łotewska podkreśla moment bardzo przewidujący realizacji idei zjazdów. Zarówno w Litwie, jak i Łotwie do władzy doszły elementy demokratyczne. To samo stało się w Estonji. Prasa łotewska ma te ostatnie okoliczności każdego specjalnie [illegible] uważając, że dotychczasowy stan rzeczy pomiędzy Polską a Litwą był jedną z ważniejszych przyczyn, dla których dotąd między Litwą a Łotwą nie mógł być urzeczywistniony związek pomiędzy [illegible].

Nie powstrzymując aktualności tej kwestji [illegible] aktualności wielkiego związku państw bałtyckich, po którym musiał zmarły minister Meierowicz – gazeta "Siwodnja" podkreśla aktualność potrójnego związku Litwy, Łotwy i Estonji, wskazując, że urzeczywistnienie tego już się urzeczywistniło przez całą tę historję zbliżenia pomiędzy Łotwą i Estonją.-

Wszelkie organizacje, w ruchu wzmocnienia pomiędzy temi państwami już są usunięte. Zmieniono się wewn. państwowej, strona do wyjazdu do wszelkiego zaprzyjaźnionego państwa jedynie paszport ministerstwa spraw wewnętrznych. Podstawą do osiągnięcia unji celnej również została już stworzona. Przez strony Rosji Sowieckiej zawarcie oddzielnych umów również jednorazowie zostały odrzucone.-

"Siewodnja" wyraża nadzieję, że taktyka dotychczasowa pomiędzy Łotwą i Litwą ze zmianą rządów na Litwie obecnie zmieni się nawzajem. Jednakże pod tym względem wszystko zależy od swego z nowym Prezydentem Grinjusem, a również na ośmiadczenie premjera Sleżewicza o zamiarze podjęcia na nowo przerwanych za poprzednich rządów rokowań handlowych litewsko-łotewskich.-

Wszystkie okoliczności jak widać tworzą podstawy "Siewodnja" pomyślne wyniki prac trzeciego zjazdu, który zbiera się 12 czerwca "Kongresu litewsko-łotewskiego".-

III kongres litewsko-łotewski .-

Pierwszy dzień Zjazdu, 17 czerwca.-

Na trzeci kongres litewsko-łotewskiego zbliżenia przybyło około 250 uczestników.
W zjeździe ze strony Litwy biorą udział:Poseł litewski w Łotwie Aukszotolis,konsul litewski Wizbor,były premjer Tumenas,prof.Sidikauskas,doc.ks.Tumenas i inni.-
Ze strony Łotwy prof.Plakis,rektor Tentel,inż.Wipper, adw.Krastkaln,ks.Jodowalkis,inż.Ritter.Uderza nieobecność na zjeździe przedstawicieli rządu łotewskiego.-
Kongres otwiera prezes ryskiego oddziału towarzystwa inż.Ritter podkreślając,że wobec niebezpieczeństw,grożących małym narodom zjednoczenie ich staje się nakazem życia.Na przewodniczących kongresu zgodnie powołuje sie prof.Plakis i prof. Tumenas- na wiceprzewodniczących - biskup Rankan,inż.Paegle, inż.Wierzbicki i p.Koszczyn.-
Honorowe prezydjum tworzy głowa miasta Anderson,inż. Ritter,inż.Jodowalkis,prof.Walters,doc.Tumenas /?/ i Dackantes.
Przemówienie powitalne wygłosił poseł litewski Aukształis,o historycznej łączności litewsko-łotewskiej mówi adw. Krastkaln,przemawiał krótko rektor Tentel i inni.-
Powitalne depesze zostały nadesłane przez Prezydenta Łotwy Griniusa,marszałka Sejmu łotewskiego dra p.Kalnynia,łotewskiego premjera A.Alberinga,ministra spraw zagranicznych K.Ulmanisa,wojennego ministra E.Kalnynia,łotewskiego posła w Kownie Bałodisa i innych.-
Na pierwszem posiedzeniu referat o wspólnej pracy łotewsko-litewskiej wygłosił inż.S.Paegle,referat o tradycjach litewsko-łotewskiej literatury prof.Schmidt.Reszta pierwszego dnia Zjazdu poświęcona była wspólnym wycieczkom,zwiedzaniu miasta i t.p.Wogóle w zjeździe większy nacisk kładło się na obopólne zapoznanie i zadzierzgnięcie węzłów towarzyskiej sympatji niż rozprawy rzeczowe.-
Demokratyczne elementy zjazdu niezadowolone były z organizacji zjazdu,która jakoby stale te elementy pomijała, jakkolwiek obecnie właśnie demokratyczne rządy litewskie wystąpiły wyraźnie z inicjatywą poparcia usiłowań w kierunku jaknajściślejszego zbliżenia obu narodów.Również zarzucano,że organizacja ~~zjd~~ zjazdu nie uczyniła nic,aby wciągnąć w sferę wpływów towarzystwa rozmaite partje polityczne zarówno Łotwy jak i Litwy - tak że zjazd robi wrażenie zebrania przygodnych elementów i ciasnych grup,i koteryjek nie mających oparcia w politycznych sferach obu narodów.-

x x
x

Drugi dzień Zjazdu.- Rezolucje.- Sprawa Wilna i mniejszości litewskiej w Niemczech i łotewskiej w Litwie.-

Drugi dzień Zjazdu /18 czerwca/ poświęcony był referatom i rezolucjom Zjazdu.Referaty wygłosili:biskup Rancan o pracy litewskiej inteligencji w Latgalji,doc.Brazis o rodzimym związku melodji łotewskich i litewskich ludowych pieśni,doc. Berzin o łotewskich pieśniach ludowych,ekonomista D.Muszke o gospodarczem zbliżeniu Łotwy i Litwy,doc.p.Lejiń o:"O podstawach prawnych sprawiedliwości w życiu państwowem",prof.Tumenas o kodyfikacji litewskich ustaw w związku z ideą jedności litewsko-łotewskiej,doc.Adamowicz o "Łotewskiej szkole i nauczycielach.-
Posiedzenie popołudniowe poświęcone było przyjęciu rezolucji kongresu.-

---

Podług Elty przyjęte zostały następujące rezolucje:

"Kongres stwierdza,że państwa Bałtyckie będą w stanie obronić swoją niepodległość i dążyć do rozwoju ekonomicznego i kulturalnego o ile zostaną zjednoczone.-

Dlatego kongres wzywa do jaknajrychlejszego utworzenia Związku Państw Bałtyckich,do którego weszłyby przedewszystkiem Łotwa,Litwa i Estonja.-

W sprawie zbliżenia ekonomicznego kongres wzywa do zawarcia umowy pomiędzy Łotwą i Litwą,na mocy której komunikacja pomiędzy obu państwami mogłaby się odbywać jedynie na podstawie paszportów wewnętrznych bez wiz.-

Między obu państwami winna być zawarta umowa handlowa na podstawie uzgodnienia systemu pieniężnego,podatkowego, celnego i taryf kolejowych.-

Kongres żąda równouprawnienia obywateli obu krajów w nabywaniu majątku ruchomego i nieruchomego.

Uzgodnienie prawodawstwa - zbliżenia i zapoznania wzajemnego pod względem kulturalnym.-

Popierania wzajemnego obu państw w dziedzinie polityki zagranicznej.-

Kongres podnosi protest przeciwko prześladowaniu ~~xx~~ szkolnictwa litewskiego w Wileńszczyźnie i zwraca sie do całego narodu litewskiego i całego świata kulturalmego z prośbą o poparcie tego protestu.-

Kongres wyraża przekonanie, że prześladowanie Litwinów na Wileńszczyźnie nie ustanie dopóki - Wilno nie zostanie zwrócone prawnemu właścicielowi - Litwie.-"

x x
x

Gdy rezolucje ogólne,mówiące o konieczności wzajemnego zbliżenia i związkach państwowych były przyjęte bez rozpraw o tyle rezolucja w sprawie Wilna o mało nie doprowadziła do rozbicia Kongresu.-

Nie kontentując się tem, że Kongres potwierdził rezolucje poprzednich kongresów, w których była mowa o Wilnie i żądanie zwrotu Wilna Litwie,litewscy członkowie zjazdu zażądali aby do rezolucji,mówiącej o konieczności związku Łotwy,Litwy i Estonji wstawić żądanie włączenia do tego Związku i Ziemi Wileńskiej.-Gdy w Prezydjum zrobiono uwagę,że mowa tu jest tylko o państwach,istniejących de facto,a nie o ich częściach,wtenczas jeden z uczestników redaktor Rusiecki zażądał przyjęcia rezolucji o prześladowaniu szkolnictwa w Wileńszczyźnie i podkreślenia,że likwidacja konfliktów możliwa jest tylko w razie zwrócenia Wilna Litwie.-

Próby łotewskich członków prezydjum ominięcia tej kwestji,wywołały hałas wśród Litwinów,a gdy przewodniczący prof Płakis odebrał hałasującym głos - Litwini ławą ruszyli ku wyjściu.Prof.Płakis ogłosił zamknięcie zebrania.Ten krok energiczny otrzeźwił demonstrantów.Powrócono na salę.Po przerwie przyjęto podane rezolucje.-

Ciekawem jest,że przeciwko zgłoszonej przez inż.Paegle rezolucji w sprawie prześladowania litewskiego szkolnictwa w Tylży - analogicznej do przyjętej rezolucji w sprawie Wileńskiej gorąco zaprotestowali Litwini - twierdząc,że jest duża różnica pomiędzy obszarem Wilna a Tylży.Głosami Litwinów rezolucja ta została odrzucona.-

Również Litwini odrzucili rezolucje w sprawie Kurów,mniejszości łotewskiej,zamieszkującej Litwę.Rezolucja żądała ochrony etnicznych właściwości owych Kurów.-

x x
x

Na tem zjazd zakończono.Następny wyznaczono na rok 1927 w Kownie.-

Podane niżej przyjęte zostały następujące rezolucje:

"Kongres stwierdza,że państwa Bałtyckie będą w stanie obronić swoją niepodległość i dążyć do rozwoju ekonomicznego i kulturalnego o ile zostaną zjednoczone.-

Dlatego kongres wzywa do jaknajrychlejszego utworzenia Związku państw Bałtyckich,do którego wszystkiemy przedewszystkiem Łotwa,Litwa i Estonja.-

W sprawie zbliżenia ekonomicznego Kongres wzywa do zawarcia umowy pomiędzy Łotwą a Litwą,na mocy której komunikacja pomiędzy obu państwami mogłaby się odbywać jedynie na podstawie paszportów wewnętrznych bez wiz.-

Między obu państwami winna być zawarta umowa handlowa na podstawie uprzywilejowania,systemu celnego,pocztowego,kolejowego i innych.-

Kongres żąda równouprawnienia obywateli obu krajów w nabywaniu majątku ruchomego i nieruchomego.

Uregulowanie prawodawstwa - zbliżenia i zapoznania wzajemnego pod względem kulturalnym.-

Konferencja wzajemnego obu państw winni odbywać się okresowo.-

Kongres wznosi protest przeciwko prześladowaniu szkolnictwa litewskiego w Wileńszczyźnie i zwraca się do całego narodu litewskiego i całego świata kulturalnego o poparcie tego protestu.-

Kongres wyraża przekonanie,że zagrabiona przemocą stolica Wilno - Wileńszczyzna zostanie zwrócona prawowitemu właścicielowi - Litwie."

Gdy rezolucje ogólne,mówiące o konieczności wzajemnego zbliżenia i związkach państwowych były przyjęte bez rozpraw o tyle rezolucja w sprawie Wilna o mało nie doprowadziła do rozbicia Kongresu.-

Nie kontentując się tem,że Kongres potwierdził rezolucje poprzednich kongresów,w których była mowa o Wilnie i żądanie zwrotu Wilna Litwie,Łotysze,Szkonkowie z grupy zażądali aby do rezolucji mówiącej o konieczności zbliżenia obu państw i uznania Wilna i Wileńszczyzny za Litewskie - Litwini Litwie.Gdy zaś przyjęto rezolucje,że mowa tu jest tylko o uznanie i zdobyciu Wilna dla Litwy,Łotysze dołączyli - kiedy przyjmowano rozmowę o prześladowaniach szkolnictwa oraz zaznaczyli - kreślenia,że likwidacja konfliktów możliwa jest tylko w przypadku zwrócenia Wilna Litwie.-

Próby łotewskich członków prezydjum omówienia tej kwestji stworzyły hałas wśród Litwinów,a gdy przewodniczący prof.Pakštas odebrał Łotyszowym głosu - Litwini podnieśli krzyk. Prof.Pakštas opuścił gmach,a zebranie.Ten krok energiczny utrzęsił demonstrantów.Powrócono na salę.Po przerwie przyjęto podane rezolucje.-

Ciekawem jest,że przeciwko uchwalonej przez Litwinów rezolucji w sprawie prześladowania litewskiego szkolnictwa w Tylży - analogicznej do przyjętej rezolucji w sprawie Wileńskiej gorąco zaprotestowali Litwini - twierdząc,że jest duża różnica pomiędzy obszarem Wilna a Tylży.Głosami Litwinów rezolucja ta została odrzucona.-

Kongres Litwini odrzucili rezolucję w sprawie równouprawnienia mniejszości żydowskiej,zamieszkującej Litwę.Rezolucja żądała ochrony etnicznych właściwości owych ludów.-

x

x

Na tem zjazd zakończono,następny zwołano na rok 1927 w Kownie.-

---

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.a/Stosunki wewnętrzne.-

W sprawie nowego programu gospodarczego.-

"Lietuvis" z dn.21.V.26 r. N.20.Artykuł Smetony.Streszczenie

Jeżeli chodzi o ubiegłe trzy lata, to stworzenie rzą dów w tym okresie było kwestja wyboru osób,nie zaś ich programów.Jeżeli wypadało stworzyć rząd koalicyjny,jak bloku chrześćjańskiej demokracji z ludowcami, to cała sprawa sprowadzała się do proporcjonalnego podziału tek ministerjalnych;jeżeli brała się do tego zadania tylko partja chrześćjańskiej demokracji,to tworzenie rządów było udziałem wpływowych jednostek,które podczas rządzenia, jeżeli nie partyjnemi,to wprost osobistemi nawet względami się kierowały.-

Powyższe względy sprawiały,że rządy stanowiły nie solidarny gabinet ministrów,zjednoczonych wspólnym planem pracy, lecz przedstawiały się jako szereg ministrów,którzy,jak jacyś satrapi,rządzili się każdy na swój sposób.W ostatnich czasach szczególnie tego charakteru nabrało ministerstwo rolnictwa,które przy przeprowadzeniu reformy rolnej,nie podlegając kontroli sądowej poszło krętemi drogami.Dziś wątpliwem jest, czy uda się stworzyć rząd w ten sposób,jak to ostatnio się czyniło.Wszystkie większe partje są dalekie od absolutnej większości w Sejmie.Czyli,że wypadnie przez cały czas utrzymywać rządy koalicyjne i to nie zdwuch,lecz z kilku partyj złożone.Prócz tego Litwa przeżywa niepomyślny rok pod względem ekonomicznym i finanasowym.Większym partjom,którym przypada stworzenie rządu, wypadnie pomyśleć,czy można iść temi drogami,któremi kraj nasz prowadzony przez poprzednio rządzące stronnictwa doszedł do kłopotliwego stanu.Stronnictwa, stawiając sobie jako cel stworzenie możliwie równomiernego dobrobytu w masie całego społeczeństwa, zaszły w tym kierunku zbyt daleko.Obszary rolne rozbito na maleńkie parcele,zniszczona dawna postać gospodarstwa rolnego,nie dano nowej.Produkcja rolna spadła znacznie, dlatego też zmniejszył się nasz wywóz,a co za tem idzie - nastąpiło zachwianie lita.Zmniejszył się obieg pieniędzy, o kredyt trudno zarówno rolnikom,jak kupcom.Bardzo jest ciężki stan nowoosiedleńców.Nie są oni obecnie, ani parobkami,ani właścicielami, a ni dzierżawcami.Bez inwentarza, bez zabudowań i bez kredytu,nowoosiedleńcy wypatrują niepewnej przyszłości.Finanse nasze są zasłabe,byśmy własnemi środkami byli w możności pomóc nowoosiedleńcom.Ponieważ zachwiana została zasada własności - trudno nam liczyć na pożyczkę z zagranicy, a własnych źródeł dochodu nie posiadamy.Jeżeli i ~~dawniej~~ pójdziemy dawnemi drogami,to grozi nam ruina ekonomiczna.Przekazane przez ostatni Sejm dziedzictwo - ciężkiem będzie dla Sejmu nowego.Wszystko to nakazuje stronnictwom sejmowym szukać nowych dróg,któreby doprowadziły Litwę do ekonomicznego dobrobytu.-

Ponieważ Litwa może uzyskać dochody przedewszystkiem z rolnictwa,to też w tym przedewszystkiem kierunku ma być zwrócona uwaga stronnictw większości.Polityka agrarna musi ulec zmianie.Zamiast dalszego podziału ziemi na najdrobniejsze parcele,kulturę rolną podnosić należy.Rolnictwo nasze prześladuje trójpolówka,utrzymująca się po wsiach.Litwa posiada nie skomasowanych wsi na miljon z górą hektarów.Prócz tego posiadamy zatrzęsienie błot i rozmaitych nieużytków.Z chwilą zmeljorowania ich rolnictwo zyskałoby bardzo duży obszary.Lecz na to potrzebne są znaczne sumy,których kraj nasz nie posiada.Zagranica teraz już nie pożyczy.Wobec tego trzeba ich szukać u siebie,lub ściągnąć obce kapitały do naszych przedsiębiorstw.Tak czy owak trzeba przywrócić zasadę własności.Z chwilą jej restytuowania można będzie liczyć i na dolary z Ameryki,któreby przywozili nasi emigranci,gdyby mieli pewność, że własność ich - pod postacią ziemi, czy innego mienia pogwałcona nie będzie.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Pożegnalne przemówienie b. Prezydenta Republiki i odpowiedź K. Griniułsa. - /Przegląd spraw dokonanych i atak na mniejszości ze strony ustępującego Prezydenta./.-

"Dzień Kowieński" Nr.125 z dnia 11 czerwca 1926 r.-Były Prezydent Republiki p.A.Stulginskis przy przekazywaniu swych obowiązków nowemu Prezydentowi Republiki dr.K.Griniusowi w dniu 8 czerwca r.b.o godz.1 p.p.wygłosił następującej treści mowę:

Panie Prezydencie.-

Wobec tego,iż Pan Prezes Ministrów zakomunikował,iż Pan,Panie Prezydencie,zostałeś obrany na Prezydenta Republiki mam tedy przekazać Waszej Ekscelencji Najwyższą Władzę Państwa Litewskiego.Czynię to ze szczególną przyjemnością, gdyż osoba Waszej Ekscelencji wieloletnia praca w dziedzinie życia społecznego i państwowego daje gwarancję,iż Wasza Ekscelencja będziesz zaszczytnie piastował tę wysoką władzę.Przekazując Najwyższą Władzę uważam za potrzebne choć w kilku słowach scharakteryzować obecny stan Państwa Litewskiego.-

Dobrzy synowie w odległej starożytności z wielkiem poświęceniem budzili świadomość naszego narodu,pielęgnowali ideę Niepodległości.Gdy wybiła godzina wyzwolenia potomkowie tych synów posłuchali głosu Narodu - wszyscy jak jeden mąż stanęli - kto z bronią w ręku do obrony niepodległości Litwy,kto z niezmordowaną energją do pracy państwowej.Dzisiaj widzimy skutki tych wzniosłych trudów.Litwa przez wszystkich uznana de jure zajmuje przynależne jej miejsce we współpracy niepodległych narodów świata,coraz szerzej rozwijając tak dyplomatyczne, jak gospodarcze stosunki ze wszystkiemi państwami.Utorowano drogę na szeroki świat przez odzyskanie kraju Kłajpedzkiego.Stworzono mocne podstawy do organizowania kraju - wydano Konstytucję,wprowadza się w życie o epokowem znaczeniu reformę rolną, wprowadzono własną złotą walutę, założono uniwersytet - osiągnięto niepodległość i w dziedzinie finansów i gospodarstwa,kultury i oświaty.Poczyniono wielkie postępy w dziele organizowania,doskonalenia całego aparatu państwowego,oraz oznaczenia planów pracy na przyszłość.Wykonując tę pracę postępowano z jaknajwiększą ostrożnością,aby nie obciążyć państwa jakiemibądź ryzykownemi traktatami politycznemi i wojskowemi,które na pierwszy rzut oka może się przedstawiały jako korzystne,lecz w istocie dla niedużego narodu zawierają poważne niebezpieczeństwo.Nietylko niezakuto w kajdany gospodarczego bytowania kraju przez zaciągnięcie na ciężkich warunkach pożyczki lub zawarcie niekorzystnych dla Litwy traktatów o charakterze gospodarczym, lecz wyzbyto wiele pożyczek i po odkupieniu krwią niepodległości politycznej miano się na baczności,aby się nie dostać w ciężkie jarzmo gospodarcze obcym.-

Kwestja mniejszości jest dzisiaj aktualną kwestją we wszystkich państwach nowych.W Państwie Litewskiem starano się lojalnie zachować wydaną wobec Ligi Narodów deklarację przez stosowanie do wszystkich obywateli zasad demokratyzmu i równości /?/ - unikano udzielenia przywilejów,któremubądź z narodów Państwa Litewskiego,gdyż w naszem rozumieniu,nie poto są usiane trupami najlepszych synów Litwy pola mroźnego Sybiru i Litwy,aby w Państwie Litewskiem udzielono temu lub owemu narodowi pierwszeństwa,rozmijając się z zasadami demokratyzmu i sprawiedliwości/?/

Jednak z ubolewaniem należy stwierdzić, że po dziś dzień nasza stara stolica Wilno,nasi bracia na Wschodzie dźwigają wciąż ciężkie jarzmo obcych,lecz mam nadzieję,że Pan,

III. ZAGADNIENIA POLITYKI [illegible]

Pożegnalne przemówienie [illegible] Prezydenta Republiki [illegible]

[illegible] /Przegląd [illegible] na [illegible]

[illegible] Prezydenta./

[illegible]

Prezydent Republiki p.A.Stulginskis [illegible] Prezydentowi Republiki dr.K.Griniusowi w dniu [illegible] następujące [illegible]

Panie Prezydencie.

Wobec tego, iż P.[illegible] Pan, Panie Prezydencie, zostaje [illegible] przekazać Waszej Ekscelencji [illegible] osobę Waszej Ekscelencji [illegible] apostolskiego i państwowego [illegible] Dobrze [illegible] idee Niepodległości [illegible]

[illegible]

Panie Prezydencie,skupiając dokoła siebie najlepszych synów Litwy,którzy dotąd umieli umierać dla Litwy,szczęśliwie urzeczywistniesz dążenia narodu.-
Przekazując najwyższą władzę życzę Panu,Panie Prezydencie,pomyślnego prowadzenia Litwy do jaśniejszej przyszłości życze stworzenia wielkiej,potężnej,szczęśliwej Litwy".-

x x
x

Na powyższą mowę Prezydent Republiki dr.K.Grinius odpowiedział co następuje:

Szanowny Panie Prezydencie.-

Z mowy Pańskiej wygłoszonej dnia 2 czerwca przy otwarciu III Sejmu i teraz wypowiedzianych tu słów wyraźnie daje się widzieć,iż w przeciągu sześciu lat pozostawania Pana na stanowisku Prezydenta Republika Litewska w wielu dziedzinach się rozwinęła.-
Nie powtarzając przytoczonych przez Pana danych przypomnę tylko rozszerzenie Republiki.-
Pamiętamy obaj dobrze jaki był obszar naszego Państwa w r.1920,gdy się zebrał Sejm Ustawodawczy,gdy Pan zacząłeś pełnić obowiązki Prezydenta.W przeciągu sześciu lat do Republiki Litewskiej dołączyły się - gmina Połągi pas wschodni,kraj kłajpedzki.-
Prawda w tym samym czasie podzielił się okręg Iłuksztу.W porównaniu jednak z przyrostem należy skonstatować,iż ten jest znacznie większy niż strata.Dzieło tedy zbierania ziem litewskich za czasów sprawowania przez Pana rządów ,Panie Prezydencie,znacznie posunęło się naprzód.-
Na przyszłość pozostają jeszcze w tej dziedzinie wielkie zadania.Nie wszystkie ziemie, które musiałyby należeć do państwa Litewskiego są połączone.Z wyników sześciu lat życia Republiki Litewskiej możemy w wielu wypadkach się cieszyć.-
Dziękując serdecznie za wyrażone przez Pana życzenia pragnąłbym,aby ustępując to wysokie stanowisko innemu Prezydentowi,miałbym się doczekać skonstatowania przez niego,iż okres sprawowania przezemnie władzy Prezydenta miał nie mniejsze wyniki dla Republiki Litewskiej.-

N a m a r g i n e s i e p r z e m ó w i e ń obu P r e z y d e n t ó w .-

Nawiązując do powyższych przemówień,w szczególności b.Prezydenta Stulginskisa "Idische Stimme" zamieszcza następujące uwagi:

Polity cy chrześcijańsko-demokratyczni już oddawna wytykali nam,że posiadamy przywileje.Konstytucja i deklaracja Litwy do Ligi Narodów,mówią jednak nie o przywilejach,ale o prawach i zobowiązaniach władzy zapewnienia mniejszościom nadanych praw.-
Pan Stulginskis nazywa te prawa przywilejami.Dopóki "owe" przywileje zawarte w Konstytucji i deklaracji Litwy do Ligi Narodów nie są skasowane powinna władza,zwłaszcza Prezydent bacznie je przestrzegać i należycie wykonywać.-A prawa, które ustanowiło państwo,zostały przez władze państwowe pogwałcone.-
Po drugie,wśród synów Litwy,którzy przelewali swą krew za ojczyznę,są przecież i obywatele litewscy,którzy należą do mniejszości...O ile p.Stulginskis waży nadane mniejszościom prawa w ten sposób,że kładzie na szalę ofiary w ludziach, które Litwa poniosła,to czemu zrzuca z drugiej szali trupy poległych żołnierzy żydowskich za którymi modlimy się do dziś dnia w naszych synagogach.-

Naogół jest zgoła niezrozumiałem,poco p.Stulginskis dokonał w chwili obecnej swego osobliwego odkrycia.O ile chodziło mu o wytłumaczenie przeciwkonstytucyjnego postępowania rzadu,to praca jego była całkiem zbyteczna.Wszak cały świat kulturalny wydał już właściwy wyrok na naszą dotychczasową polityke mniejszościowa.O ile zaś p.Stulginskis zamierzał udzielić rady nowemu Prezydentowi,to praca jego również wypadła całkowicie zbędna.Nowy Prezydent bowiem nie zamierza pójść temi drogami,które wytknął Stulginskis i które doprowadziły kraj do tej świetnej sytuacji,w jakiej się on obecnie ~~zajmx~~ znajduje.-"

Pertraktacje przed utowrzeniem nowego rzadu.-

Gdy po wyborach majowych okazało się,że dotychczasowa większość chadecka poniosła klęskę,a opozycyjne ugrupowania tylko przy łacznym wystapieniu zdobędą przewagę w Sejmie - stronnictwo socjal-no-demokratyczne,które przy tych wyborach podwoiło swoją reprezentację sejmową,stojac na stanowisku klasowem na konferencji partyjnej zadecydowało,że w rządzie burżuazyjnem udziału nie weźmie,jednak udzieli całkowicie poparcia rzadowi lewicowemu utworzonemu przez ludowców /liaudininków/.Dali temu wyraz socjal-demokratyczni przywódcy w całym szeregu enunciacji i wywodów prasowych.-

Liaudinincy jednak będąc w Sejmie jakkolwiek grupą najliczniejszą /22 posłów/,jednak zbyt nikła,by móc rządzić samodzielnie w tych warunkach obawiali się wzięcia na siebie odpowiedzialności za cały ciężar rządów w cieżkiej spuściźnie po swoich poprzednikach.Oczywiście zechcieli podzielić się odpowiedzialnością przynajmniej z ~~drugą grupą~~ najliczniejszem po sobie ugrupowaniem sejmowem, mającem oparcie w szerszych masach - z socjalistami,to też na naradach partyjnych zdecydowano uchylić się również od tworzenia rządu, o ile nie wezmą zań odpowiedzialności przez zgłoszenie akcesu socjal demokraci.-

Jak donosi "Lietuvos Žinios" z dnia 26.V.26 r.-

Na posiedzeniu Rady Naczelnej Związku Ludowców,które się odbyło 23.V.26 r. miedzy innemi była rozpatrywana sprawa utworzenia nowego rzadu.Przyjeta rezolucja w tej sprawie stwierdza,że rezultaty wyborów całkowicie odźwierciadliły opozycyjne nastroje społeczeństwa.Częściowo,dzięki tym nastrojom grupy lewicowe uzyskały zwycięstwo - zwłaszcza socjaldemokraci którzy zwiekszyli ilość swych posłów o 87,5%,a pod względem ogólnej ilości głosów mało się różnia do od grupy Ludowców.

Wobec tego,po zanalizowaniu sytuacji powyborczej Rada Naczelna Związku Ludowców,nie widzi motywów,któreby usprawiedliwiały negatywne stanowisko partji socjaldemokratycznej w sprawie wziecia udziału w rzadach z pozostawienie ciężaru ich wyłącznie na barkach partji w Ludowców - i dlatego przyjmuje

rezolucję,która poleca Centralnemu Komitetowi wziąć inicjatywę stworzenia rządu tylko pod tym warunkiem,że i Litewska Partja Socjaldemokratyczna zechce poddać rewizji swą uchwałę o nie braniu udziału w rządzie i cofnie swe odmowne stanowisko w tej sprawie.-

W związku z rezolucja Rady Naczelnej Komitet Central ny Grupy Ludowców zwrócił się do partji socjaldemokratycznej z z prośbą o rewizję swego postanowienia uchylenia się od udziału w rządzie.-

x x
x

"Lietuvos Zinios" zaś z dnia 27.V. podaje nastepującą rezolucję Rady Naczelnej stronnictwa:

Rezolucja Rady Naczelnej Partji Ludowców /Liaudininków/ w sprawie utworzeniam nowego rządu.-

Dnia 23.V.r.b. Rada Naczelna Zwiazku Ludowców Gminniaków po wysłuchaniu oświadczenia Centralnego Komitetu w sprawie taktyki partyjnej - uchwaliła :

1.Upoważnić Centralny Komitet Zwiazku Ludowców,będącego najliczniejszą frakcją w Sejmie do wzięcia w swe ręce inicjatywy utworzenia rządu,lecz pod warunkiem, że w rzadzeniu weźmie udział partja socjal-demokratów,nastepna co do wielkości z pośród frakcyj dawnej opozycji.-

2.Wziąć jako program dla nowoutworzonego rządu , wytyczne ogłoszone przez zwiazek Ludowy w manifeście przedwyborczym.-

3.Zaprosić do koalicji oprócz socjal-demokratów również inne opozycyjne grupy,które będą popierały program Zwiazku Ludowego /punkt 2/ i pomoga przywrócić ustrój demokratyczny oraz podnieść dobrobyt kraju.

4.Upoważnić Komitet Centralny do ustalenia wskazanych pod p.3 warunków koalicji oraz granic dla nieuniknionych kompromisów w sprawach przeprowadzania programu przez przyszły rząd koalicyjny.Wrazie,gdyby się nie udało stworzyć rządu w powyższy sposób - Rada Naczelna Zwiazku Ludowego,godzi się na poparcie lub udział w rzadach innych grup opozycyjnych,z warunkiem by ten rząd przeprowadzał program,wskazany pod p.2 i 3.-

x x
x

Odmowa ludowców od tworzenia rządu bez udziału socjalistów podziałała na nich w ten sposób,że postanowiono przyjąć udział w rządach.Postawiono jednak pewne warunki,o których pisaliśmy już w zeszłym numerze - warunki te po za ogólnemi żądaniami o likwidacji systemu poprzednich rządów i wprowadzeniu w życie reform demokratycznych zawieraja postulaty z dziedziny obhrony pracy i ubezpieczeń socjalnych.-

Socjaliści zażadali dwuch tek:ministerstwa spraw wewnętrznych i oświaty - oraz wypowiedzieli się przeciwko wprowadzeniu do gabinetu przedstawicieli prawicy z obozu Tautininków /narodowców/ Smetony.-

Dnia 12.VI.Prezydent Republiki polecił tworzenie gabinetu przywódcy Liaudininków /ludowców/ Michałowi Sleżewicziusowi - a

rezolucję, którą poleca Centralnemu Komitetowi wziąć inicjatywę stworzenia rządu tylko pod tym warunkiem, że i litewska Partja Socjaldemokratyczna zechce poddać rewizji swą uchwałę o nie braniu udziału w rządzie i cofnie swe odmowne stanowisko w tej sprawie.

W myśl tej rezolucji Rady Naczelnej Komitet Centralny grupy ludowców zwrócił się do partji socjaldemokratycznej z prośbą o zmianę swego postanowienia uchylenia się od udziału w rządzie.

x x

x

"Lietuvos Žinios" z dnia 27.V. podaje następującą rezolucję Rady Naczelnej stronnictwa:

Rezolucja Rady Naczelnej Partji Ludowców /Liaudininków/ w sprawie utworzenia nowego rządu.

Dnia 23.V.r.b. Rada Naczelna Związku Ludowców Chłopskich po wysłuchaniu sprawozdania Centralnego Komitetu w sprawie taktyki partyjnej - uchwaliła:

1. Upoważnić Centralny Komitet Związku Ludowców do inicjatywy najliczniejszej frakcji w Sejmie [illegible] wy utworzenia rządu, lecz pod warunkiem, że w rządzie [illegible] udział partja socjal-demokratów, następna co do wielkości z pośród frakcyj dawnej opozycji.

2. Wziąć jako program dla nowoutworzonego rządu [illegible] ogłoszone przez Związek Ludowy w manifeście przedwyborczym [illegible]

3. Zaprosić do koalicji oprócz socjal-demokratów [illegible] również inne opozycyjne grupy, które będą popierały program [illegible] dowego /punkt 2/ i pomogą przywrócić ustrój demokratyczny oraz podnieść dobrobyt kraju.

4. Upoważnić Komitet Centralny do ustalenia [illegible] wskazanych pod p.3 warunków koalicji oraz granic dla [illegible] kompromisów w sprawach przeprowadzania programu [illegible] przez rząd koalicyjny. W razie, gdyby się nie udało stworzyć rządu w powyższy sposób - Rada Naczelna Związku Ludowego godzi się na poparcie lub udział w rządach innych grup opozycyjnych, z warunkiem by ten rząd przeprowadzał program wskazany pod p.2 i 3.-

x x x

x

Odmowa ludowców od tworzenia rządu bez udziału socjalistów podziałała na nich w ten sposób, że postanowiono przyjąć udział w rządach. Postawiono jednak pewne warunki, o których pisaliśmy już w naszym numerze - warunki te po za ogólnemi żądaniami o likwidacji systemu poprzednich rządów i wprowadzeniu w życie reform demokratycznych zawierają postulaty z dziedziny obrony praw i ubezpieczeń socjalnych.

Socjaliści zażądali dwuch tek: ministerstwa spraw wewnętrznych i oświaty - oraz wypowiedzieli się przeciwko wprowadzeniu do gabinetu przedstawicieli prawicy z obozu Tautininków /narodowców/ Smetony.-

Dnia 12.VI Prezydent Republiki polecił tworzenie gabinetu przywódcy Liaudininków /ludowców/ Michałowi Sleżewiczusowi - a

15/VI Prezydent zatwierdził przedstawiony mu przez p.Sleżewicza gabinet.Nieobsadzone w nim jest stanowisko ministra spraw zagranicz nych,które tymczasowo jako kierownik obejmuje sam premjer oraz mi nisterstwo kolei.Proponowany na to stanowisko inż.Jankiewicz należą- cy do partji rolników /Ukiniku Partija/ nie dał zgody wskutek nie- zdecydowanego stanowiska w tej sprawie własnej partji.To też mini sterstwo kolei zostało obsadzone jedynie prowizorycznie.

Dotychczas też nie zdecydowana jest kandydatura na ~~stanowi~~ ~~ska~~ Kontrolera Państwowego p.A.Smetona.-

W sprawie ostatecznego zatwierdzenia listy gabinetu Elta podaje co następuje:

15 czerwca o godz.9 rano Prezydent Republiki zatwier- dził utworzony przez p.Sleżewiczusa Gabinet Ministrów.-
Nowy Gabinet tego samego dnia przejął wszystkie spra wy od rządu poprzedniego.-

S k ł a d G a b i n e t u M i n i s t r ó w .-

Nowy Gabinet Ministrów został zatwierdzany w składzie następują cym:

Prezes Ministrów,Minister Sprawiedliwości i Kierownik Mini sterstwa Spraw Zagranicznych - adwok.przys.Michał Sleżewiczus.-

Minister Skarbu - docent Albin Rimka.-

Minister Spraw Wewnętrznych - adw.przys.Władysław Pożeła.

Minister Obrony Krajowej - pułk.lejt.Józef Papeczkis.-

Minister Oświaty - prof.Wincenty Czepinskis.-

Minister Rolnictwa - dr.agronom Jerzy Krikszczunas.-

Kierownikiem Ministerstwa Komunikacji pozostaje inż. Tomaszewiczus.-

Stanowisko Kontrolera Państwowego również nie jest obsadzo ne. /ELTA/.-

Ż y c i o r y s y P r e m j e r a S l e ż e w i c z u s a i m i n i s t r a f i n a n s ó w R y m k i .-

Premjer Michał Slażewicz /Sleżewiczus/.-

Nowy Prezes Ministrów Michał Slażewicz /Sleżewiczus/ urodził się w r-1882 na Litwie w Dramblach Rosieńskiego powia- tu.Gimnazjum ukończył w Mitawie,studja uniwersyteckie na wydzia le prawnym w Odesie.Ponieważ w Odesie studentów Litwinów było niewielu,premjer Sleżewicz razem z kolegą Parszajtisem należe- li do polskiej Organizacji Studenckiej,uważając się oczywiście za Litwinów.-

16/VI. Prezydent zatwierdził przedstawiony mu przez p. Slezewicza gabinet. Nieobsadzone w nim jest stanowisko ministra spraw zagranicznych, które tymczasowo jako kierownik obejmuje sam premjer oraz ministerstwo Kolei. Proponowany na to stanowisko inż. [illegible] należy do partji rolników /Ukrainy Partji/ [illegible] nie [illegible] zdecydowanego stanowiska w tej sprawie własnej partji. [illegible] ministerstwo Kolei zostało obsadzone jedynie przez zastępcę. Dotychczas też nie zdecydowana jest kandydatura na stanowisko Kontrolera Państwowego p. A. Smetony.-

W sprawie ostatecznego zatwierdzenia listy gabinetu Elta podaje co następuje:

15 czerwca o godz. 9 rano Prezydent Republiki zatwierdził utworzony przez p. Sleżewiczusa Gabinet Ministrów. Nowy Gabinet tego samego dnia przejął wszystkie sprawy od rządu poprzedniego.-

S k ł a d   G a b i n e t u   M i n i s t r ó w :

Nowy Gabinet Ministrów został zatwierdzony w składzie następującym:

Prezes Ministrów, Minister Sprawiedliwości i Kierownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych - adwokat przys. Michał Sleżewiczus.-

Minister Skarbu - docent Albin Rimka.-

Minister Spraw Wewnętrznych - adw. przys. Władysław Pozela.-

Minister Obrony Krajowej - pułk. lejtn. Józef Papeczkis.-

Minister Oświaty - prof. Wincenty Czepinskis.-

Minister Rolnictwa - dr. ekonomji Józef Kriszczunas.-

Kierownikiem Ministerstwa Komunikacji pozostaje inż. Tomaszewiczius.-

Stanowisko Kontrolera Państwowego również nie jest obsadzone./ELTA/.-

Ż y c i o r y s   P r e m j e r a   S l e ż e w i c z a   i   m i n i s t r ó w   [illegible]

Premjer Michał Sleżewicz /Sleżewiczus/.-

Nowy Prezes Ministrów Michał Sleżewicz /Sleżewiczus/ urodził się w r. 1882 na Litwie w Drambliach Rosieńskiego powiatu. Gimnazjum ukończył w Mitawie, studja uniwersyteckie na wydziale prawnym w Odesie. Będąc w Odesie studentów litwinów był [illegible] premjer Sleżewicz razem z kolegą Paszańskiem [illegible] do polskiej Organizacji Studenckiej [illegible] z Litwinów.-

W r.1905 M.Sleżewicz bierze udział w Wilekim Sejmie Litewskim /Zjeździe/ w Wilnie jako delegat litewskiej kolonji z Odesy.Cała społeczna i polityczna działalność Sleżewicza była poświęcona walce o niezależność Litwy.Jako publicysta redagował czas jakiś "Lietuvos Ukininkas" i "Lietuvos Zinios".-

Podczas wyborów do 4-ej Dumy Rosyjskiej,kandyduje na posła,lecz władze rosyjskie unieważniają jego kandydaturę.-

Cała praca polityczna i społecznego obecnego premjera ogniskuje się w ugrupowaniu ludowo-soacjlistycznem,któremu i obecnie przewodzi.Podczas powstania w Petersburgu w dniach rewolucji pierwszej litewskiej Taryby Sleżewicz bierze w niej czynny udział.-

W 1918 r. M.Sleżewicz zostaje aresztowany przez rząd bolszewicki.Zwolniony w tym samym roku wraca na Litwę i wkrótce po ustąpieniu gabinetu prof.Woldemarasa sam staje na czele litewskiego Gabinetu Ministrów.

W ostatnich latach stale był leaderem sejmowej opozycji i odegrywał wybitną rolę nietylko wśród własnej partji ludowej,ale szerszych kół obywatelskich.Zajmował się adwokaturą.-

Prof.Albin Rimka,minister finansów./p/g "Echa Kow."/

Prof.A.Rimka jest znany w szerokich kołach litewskich jako ekonomista i znawca problemów gospodarczych.Na polu tem pracował jeszcze przed wojną,zamieszczając w pismach litewskich szkice z tej dziedziny.Z powodów politycznych musiał jednak emigrować do Ameryki.-

Wczasie wojny A.Rimka nielegalnie wraca do Rosji i zajmuje się wyłącznie pracą naukową.W tym czasie wydaje po litewsku pracę p.t.:"Gospodarka Litwy",która doczekała się już dwuch wydań.-

Po ogłoszeniu niepodległości Litwy wraca do kraju,staje na czele "Biura Propagandy" i redaguje "Lietuve".W r.1923 zajmuje katedrę Teorji statystyki w litewskim Uniwersytecie. Nie zaniedbuje też pracy publicystycznej umieszczając artykuły w "Lietuvie","Lietuvos Ukis" i "Lietuvos Zinios".W ostatnim swym artykule wystąpił przeciwko wprowadzeniu 30% dodatku do ceł dla towarów,a tych państw z któremi nie zawarte jeszcze umowy handlowe.-

Prof.A.Rimka urodził się w Suwalszczyźnie w rodzinie włościańskiej ma lat 42.-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n. 9 c z e r w c a

"Dzień Kowieński" N.125 z dn.11/VI.1926 r.-

Posiedzenie z dnia 9 czerwca poświęcone było wyborowi komisyj sejmowych.Po omówieniu szerszem i dyskusji przyjęto ostatecznie wniosek Komisji w przedmiocie ilości i składu komisyj sejmowych,ze zmianą,pozostawiającą komisję skarg i petycyj,której polecono kierować się statutem takiej samej komisji Sejmu Ustawodawczego.Ze zgłoszonych poprawek została przyjęta tylko jedna o połączeniu komisji redakcyjnej i prawnej w jedną.-

W kwestji ukonstytuowania się komisji uchwalono,iż frakcje wskazują kogo do jakiej komisji delegują,plenum zaś oświadczenia te zatwierdza.-

Następnie przystąpiono do wyborów komisji.

Frakcje mniejszościowe delegowały swych członków do komisyj następujących:

N i e m i e c k o - k ł a j p e d z k a :pos.R.Kindera do komisji pracy i opieki społecznej,skarg i petycyj oraz oświatowej;pos.Jagsztajda - do gospodarczej;pos.Grabova - do finansowo-oświatowej i pos.Waszkego - do rolnej.-

P o l s k a : pos.Budzyńskiego do oświatowej;pos. Bucewicza - finansowo-budżetowej;pos.Giżyńskiego - pracy i opieki społecznej oraz pos.Lutyka - rolnej.-

Ż y d o w s k a :pos.Robinzona - do oświatowej;pos. Garfunkela - do administracyjne;pos.Finkelsztejna - do gospodarczej.-

Po odesłaniu otrzymanych pism do odpowiednich komisyj Marszałek zamknął posiedzenie,wyznaczając następne na sobotę 12 b.m.o godz.9 rano.-

Na porządku dziennym projekt ustawy o zniesieniu stanu wojennego.-

S k ł a d k o m i s y j s e j m o w y c h.-

1/Gospodarcza.-

Posłowie:Dajlide,Kwieska,Pajaujis,Purenasowa,Januszkis,Karwialis,Masiliunas,Trimakas,Raulinajtis,Jagsztajd,Finkelsztejn,Smetona,Skipitis.-

2/Pracy i opieki społecznej.-

Posłowie:Ładygowa,Gwildisowa,Dagialis,Radzewiczus, Żygialis,Kregżde,Jerykas,Epsztejn,Galinis, K i n d e r, G i - ż y ń s k i .-

3/Oświata.-

Posłowie:Galdikasowa,Szmułksztis,Jokantas,Zygialis, Kwieska,Petronis,Epsztejn,Wikonis,K i n d e r , R o b i n - z o n , Mironas, B u d z y ń s k i .-

4/Finansowo,budżetowa.-

Posłowie:Stepanawiczus,Karwialis,Mikszys,Radzewiczus, Kwieska,Dajlide,Sugintas,Bielinis,Januszkis, G r a b o v , B u c e w i c z .-

5/Samorządowo-administracyjna.-

Posłowie:Starkus,Dagilis,Butkus,Milczus,Toluszys, Adżgauskas,Rudwalis,Epsztejn,Popłauskas, G a r f u n k e l,

6/Spraw zagranicznych.-

Posłowie:Krupawiczus,Turauskas,Stulginskis,Dajlide, Toluszys,Pajaujis,Kajrys,Bielinis,Woldemaras.-

7/Prawna i redakcyjna.-

Posłowie:Turauskas,Endziułajtis,Karoblis,Sugintas, Toluszys,Finkelsztejn,Purenasowa,Jakubauskas-.-

8/Rolna i leśna.-

Posłowie:Krupawiczus,Szymutis,Wałatka,Joczys,Ralis, Szwaldis,Kuzminskas,Pleczkajtis,Żukauskas, W a s z k e , Aleksa L u t y k .-

9/Obrony krajowej.-

Posłowie:Bistras,Stulginskis,Zubrys,Bielunas,Pleczkajtis.-

10/Skargi i petycyj.-

Posłowie:Endziułajtis,Waławiczus,Sugintas,Jakszta, Galinis, K i n d e r .-

x x x

Od udziału w komisjach spraw zagranicznych i obrony krajowej mniejszości same się usunęły.-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

S k ł a d y   k o m i s j i   s e j m o w y c h.-

1/Gospodarcza.-

Posłowie: [illegible]

2/Pracy i opieki społecznej.-

Posłowie: [illegible]

3/Oświaty.-

Posłowie: [illegible]

4/Finansowo-budżetowa.-

Posłowie: [illegible]

5/Samorządowo-administracyjna.-

Posłowie: [illegible]

6/Spraw Zagranicznych.-

Posłowie: [illegible]

7/Prawna i redakcyjna.-

Posłowie: [illegible]

8/Rolna i leśna.-

Posłowie: [illegible]

9/Obrony Krajowej.-

Posłowie: [illegible]

10/Skarg i petycji.-

Posłowie: [illegible]

* *
*

Od udziału w [illegible]

Posiedzenie Sejmu z dnia 12 czerwca.- Ustawa o zniesieniu stanu wojennego.-

"Dzień Kowieński" N.127 z dnia 13 czerwca 1926 r.-

Po otwarciu posiedzenia i odrzuceniu wniosku pos. Mikszysa /u.s./,żadającego odroczenia rozpatrywania sprawy zniesienia stanu wojennego do utworzenia nowego rządu,35 głosami przeciwko 19 i załatwieniu spraw drobniejszych pos.Pleczkajtis /s.d./ przystępuje do zreferowania ustawy o zniesieniu stanu wojennego.-

Stan wojenny obejmujący szeroki pas nadgraniczny,m. Kowno,powiaty Kowieński i Kiejdański,przed długie lata krępował wolność prasy,zgromadzeń i organizacyj,tamował normalny bieg życia publicznego.Socjal-demokraci parokrotnie wnosili do Sejmu projekt zniesienia stanu wojennego;II Sejm nawet przyjał ten projekt w dwuch czytaniach,lecz w ostatniej chwili blok rzadzacej chrz.dem. zlakł się utraty podstawy swej władzy i w III czytaniu projekt obalił.

Obecnie,jak wyjaśniono podczas debatów w komisji Obrony Kraju żadna grupa ani instytucja nie ma poważnych argumentów przeciwko zniesieniu stanu wojennego.-

Pos.Mikszys /U.s./ uważa zniesienie stanu wojennego za niedopuszczalne ze względu na szkodliwość tego czynu dla polityki zagranicznej i porządku wewnętrznego w kraju.Zniesienie stanu wojennego w pasie nadgranicznym jest zdaniem jego równoznaczne z przekształceniem linji demarkacyjnej na granicę i za legalizowaniem terytorjalnego status quo Litwy.Żada pozostawienia stanu wojennego w pasie nadgranicznym oraz na kolejach podtrzymujących komunikację z tym pasem.-

Pos.Woldemaras /nar./ zaznacza,że czekać na utworzennie rządu ze zniesieniem stanu wojennego niema potrzeby,gdyż ogólnie wiadomo, że gabinet utworza ci sami ludzie,którzy wnieśli projekt tej ustawy do Sejmu.Należy tę ustawę rozważyć i przyjąć,należy zlikwidować zło,zrobione przez dawnych rządców kraju.Ochrona kraju jedno,a stan wojenny zupełnie co innego. Stan wojenny był stosowany tylko do"wrogów wewnętrznych". Służba w wojsku uważana jest wszędzie za honor.U nas wojsku kazano pełnić funkcje żandarmerji.Pułkownik Brazulewiczus zdobył swą wysoką rangę w walce z wolnością prasy.Należy znieść stan wojenny,lecz również należy zlikwidować drogą sadową dokonane dzięki niemu nieprawości.-W kwestji stanu wojennego w pasie pogranicznym mówca uważa,iż nie przyczynia się on do bezpieczeństwa kraju,żeby zaś nie wyrzekać się stanowiska swego w kwestji granic Państwa,można pozostawić go jako symbol w pasie szerokości 1 klm.wzdłuż linji demarkacyjnej.-

W dalszej dyskusji chrześćjańska demokracja wypowiada się przeciwko zniesieniu stanu wojennego i przeciwko zniesieniu sadów doraźnych.

Po przemówieniu referenta w pierwszem i drugiem czytaniu zostaje przyjęty projekt komisji zniesienia stanu wojennego z wnioskiem pos.Toluszysa /lud./,by pozostawić go jedynie w pasie nadgranicznym,szerokości 1 klm.,jako symbol z zezwoleniem jednak i w tym pasie urzadzania zebrań w porządku zwykłym.-

Posiedzenie Sejmu z dnia 15 czerwca 1926 roku.- Redukcja uposażeń Prezydenta Państwa i Gabinetu Ministrów.-

Przywrócenie wolności prasy i zebrań.-

"Dzień Kowieński" Nr.129 z dnia 16/VI.1926 r.-

Projekt zmiany ustawy o wynagrodzeniu Prezydenta Republiki.-

Referent pos.Dajlide /lud/ stwierdza,że zmiana ta została wywołana dążeniem do oszczędności.Projekt przewiduje zmniejszenie pensji Prezydenta z 6.000 lt.na 4.000 lt. miesięcznie.Na reprezentację Prezydent miałby otrzymywać 3.000 lt.,przyczem z 2.000 lt.musiałby zdawać sprawę,podczas gdy dotychczas Prezydent na ten cel otrzymywał 4.000 lt.bez konieczności zdawania rachunku.Zaznaczając,że komisja finansowo-budżetowa nie wniosła do złożonego przez frakcję ludowców projektu żadnych zmian,proponuje projekt ten przyjąć.-

Chrześcjańska Demokracja z powodów demagogicznych zażądała zmniejszenia pensji Prezydenta do 3.000 lt.i wyliczania się ze wszystkich sum reprezentacyjnych.-

W głosowaniu projekt referenta zmiany ustawy o wynagrodzeniu Prezydenta zostaje w I i II czytaniu przyjęty.-

Z kolei pod obrady wchodzi projekt ustawy o wynagrodzeniu Gabinetu Ministrów i Kontrolera Państwa.-

Referuje go pos.Dajlide /lud/.Projekt przewiduje zmniejszenie sum na reprezentację dla Prezesa Ministrów i Ministra Spraw Zagranicznych do 2.000 lt.miesięcznie oraz wypłacanie ustępującym ministrom pensji zgóry nie za 3 miesiące,jak było dotychczas,lecz tylko za jeden.-

Pos.Radzewiczus /d.f./wnosi by zmniejszyć również pensje.-

Pos.Pleczkajtis /s.d./ oświadcza,że socjaldemokraci poprą wszelkie wnioski darbo federacji o zmniejszeniu wynagrodzenia,jeżeli darbo federacja zgodzi się na projekt socjaldemokratów,by zmiany te wchodziły w życie od 1 stycznia 1926 r., to jest by były zastosowane do dymisjowanego Gabinetu Ministrów.

Pozatem przemawiają posłowie:Kwieska /lud/,Radzewiczus /d.f./ i Pajaujis /lud/,który wykazuje cyfrowo oszczędności,jakie wprowadza projekt ludowców.-

Po dyskusji i stwierdzeniu przez referenta,iż nikt nie miał poważnych zarzutów przeciwko projektowi zostaje on przyjęty w I czytaniu.-

Po przerwie Marszałek podaje do wiadomości Sejmu zmiany personalne poczynione przez niektóre frakcje w składzie komisji.-Komunikat o zatwierdzeniu przez Prezydenta Rzeczypospolitej nowego gabinetu ministrów zostaje przyjęty przez lewicę burzliwemi oklaskami.-

Z kolei Sejm przyjmuje bez dyskusji w II i III czytaniu zmianę ustawy o wynagrodzeniu Gabinetu Ministrów i Kontrolera Państwa wraz z poprawką socjal-demokratów,iż nabiera ona mocy od 10 maja r.b. to jest,że członkowie ustępującego Gabinetu otrzymują tytułem kompensaty tylko miesięczną nie zaś 3-miesięczną pensję.-

x x
x

Projekt zniesienia zmiany ustawy prasowej.-

W dalszym ciągu pod obrady wchodzi projekt zniesienia zmiany ustawy prasowej.Referent pos.Toluszys /lud./ stwierdza, że chodzi tu o zdjęcie z prasy tego kagańca,jaki nałożył na nią przed rokiem wszechmocny wówczas blok chrz.dem. przez przyjęcie głośnej zmiany ustawy prasowej.-

Dyskusję w tej kwestji otwiera pos.Szmułksztis /ch.d/ Sądzi on,że w Litwie zawcześnie jeszcze na zupełną wolność prasy,że prasa litewska jest jeszcze niedojrzała i mało kulturalna /należy sądzić,iż mówca miał na myśli chyba..."Rytas"/ skoro zajmuje się wycieczkami osobistemi i rozsiewaniem pogłosek.-

[illegible]

"Dzień Kowieński" Nr.129 z dnia 16/VI.1926 r.

Projekt zmiany ustawy o wynagrodzeniu Prezydenta Republiki.-

Referent pos.Daliide /lud/ stwierdza,że zmiana ta została wywołana dążeniem do oszczędności.Projekt przewiduje zmniejszenie pensji Prezydenta z 6.000 lt.na 4.000 lt. miesięcznie.Na reprezentacje Prezydent miałby otrzymywać 3.000 lt.,przytem z 2.000 lt. musiałby zdawać sprawę,podczas gdy dotychczas Prezydent na ten cel otrzymywał 4.000 lt. bez konieczności zdawania rachunku.Zaznaczając,że Komisja finansowo-budżetowa nie wniosła do złożonego przez frakcję ludowców projektu żadnych zmian,proponuje projekt ten przyjąć.-

Chrześcijańska Demokracja z powodów [illegible] zażądała zmniejszenia pensji Prezydenta do 3.000 lt.i wyliczenia się ze wszystkich sum reprezentacyjnych.-

W głosowaniu projekt referenta zmiany ustawy o wynagrodzeniu Prezydenta zostaje w I i II czytaniu przyjęty.-

Z kolei pod obrady wchodzi projekt ustawy o wynagrodzeniu Gabinetu Ministrów i Kontrolera Państwa.-

Referuje go pos.Daliide /lud/.Projekt przewiduje zmniejszenie sum na reprezentacje dla Prezesa Ministrów i Ministra Spraw Zagranicznych do 2.000 lt.miesięcznie [illegible] canie ustępującym ministrom pensji [illegible] nie za 3 miesiące,jak było dotychczas,lecz tylko za jeden.-

Pos.Radziewiczus /d.r./ wnosi by zmniejszyć również pensje.-

Pos.Pleczkaitis /s.d./ oświadcza,że socjaldemokraci poprą wszelkie wnioski dążące do zmniejszenia wynagrodzenia,jeżeli [illegible] się na projekt socjaldemokratów,by zmiany te wchodziły w życie od 1 stycznia 1926 r.,to jest by były zastosowane do dymisjonowanego Gabinetu Ministrów.

Pozatem przemawiali posłowie Kwieska /lud/,Radzewiczus /d.r./ i Pajaujis,który wykazuje cyfrowo oszczędności,jakie wprowadza projekt ludowców.-

Po dyskusji i stwierdzeniu przez referenta,iż nikt nie miał poważnych zarzutów przeciwko projektowi zostaje on przyjęty w I czytaniu.-

Po przerwie Marszałek podaje do wiadomości Sejmu zmiany personalne [illegible] przez niektóre frakcje w składzie komisji.-Komunikat o zatwierdzeniu przez Prezydenta Rzeczypospolitej nowego gabinetu ministrów zostaje przyjęty przez lewicę burzliwemi oklaskami.-

Z kolei Sejm przyjmuje bez dyskusji w [illegible] i III czytaniu zmianę ustawy o wynagrodzeniu Gabinetu Ministrów i Kontrolera Państwa wraz z poprawką socjal-demokratów,iż nakłada [illegible] od 1.I.1926 r.,to jest,że członkowie ustępującego Gabinetu otrzymają [illegible] kompensaty tylko miesięczną nie zaś 3-miesięczną pensję.-

x x

x

Projekt zmieniania zmiany ustawy prasowej.-

Następnie pod obrady wchodzi projekt zmiany ustawy prasowej.Referent pos.[illegible] stwierdza,że [illegible] przedewszystkiem [illegible] przez wszystkie [illegible] zmian.

[illegible]

Frakcja jego uznając konieczność utrzymania w dalszym ciągu omawianej ustawy prasowej,powstrzyma się jednak od głosowania.-

Pos.Sugintas /lud/ widzi w zmianie ustawy prasowej sprzeczność z Konstytucją,gwarantującą wolność prasy.Wprowadzenie tej zmiany przez blok chrześcjańskiej demokracji postawiło prasę w położenie gorsze niż za czasów caratu.Z jednej bowiem strony była ona zdana na łaskę i niełaskę panów cenzorów wojennych,którzy niejednokrotnie skreślali rzeczy nie mające nic wspólnego ani z wojskiem,ani ze stanem wojennym,z drugiej zaś - czyhali na nią komendanci wojskowi i naczelnicy powiatów Że instytucje te często bardzo nadużywały swej władzy,świadczy fakt,iż "Lietuvos Zinios" pięć razy zostały skonfiskowane przez Naczelnika Powiatu i Sąd Okręgowy 5 razy uchylił jego decyzję.Sejm musi zlikwidować czemprędzej ten spadek po smutnej pamięci bloku chrz.dem.-

Z dłuższem przemówieniem występuja pos.Woldemaras ~~xxx~~ /nar./.-

Rozmaite etapy przechodziła prasa litewska.Obecny Marszałek Staugajtis,rówieśnik Kudyrki,pamięta ten okres,gdy piszącnależało się mieć przy sobie palącą się świecę,by zniszczyć rękopism wrazie możliwego nadejścia żandarma.Młodsze pokolenie zażywało już większej wolności prasy pod rządami caratu. Nadszedł okres trzeci,okres niepodległości Litwy.Zdawałoby się, że drukowane słowo litewskie otrzyma teraz zupełną wolność. Gdzie tam...Zrozumiane były pewne skrępowania w pierwszych latach bytu państwowego,ale przecież one zwiększały się ciągle w miarę wzmacniania się państwa,aż doszły do zupełnego zaprzeczenia pojęcia wolności prasy.-

Mówca przypomina swą pierwszą sprawę prasowa,wszczętą za podanie wiadomości o tem,co mówiono w Sejmie przy drzwiach zamkniętych o szmuglu księdza Purickiego.-

Metody walki z prasą były rozmaite.Po kolei próbowano jaki sposób będzie najlepszy.Przez pewien czas więc było w modzie wytaczanie spraw sądowych.Największą ich liczbę miała napewno zasłużona działaczka p.F.Bortkiewiczusowa,redaktorka "Lietuvos Zinios",która niejednokrotnie miewała po kilka spraw dziennie.-

Po krótkiej przemowie referenta projekt zniesienia zmiany do ustawy prasowej zostaje przyjęty w I i II czytaniu.-

x x
x

Projekt zmiany ustawy o zebraniach.-

Pos.Toluszys /lud/ referuje z kolei projekt zmiany ustawy o zebraniach.Zmiana polega na zniesieniu przyjętej w czerwcu u.r.poprawki zakazującej zebrań pod otwartem niebem w miejscach,gdzie to narusza spokój publiczny.Poprawka ta stała w sprzeczności z konstytucją,gwarantującą całkowita wolność zebrań Opinjowanie zresztą tego,co narusza,a co nie narusza spokoju publicznego,należało do organów administracyjnych,które często kwestję tę rozstrzygały bynajmniej nie bezstronnie.Należy przyjąć wniosek ludowców o zniesieniu tej poprawki.-

Pos.Szmułksztis /ch.dem/ uważa,że omawianą poprawkę należy pozostawić,gdyż zakaz zebrań pod otwartem niebem nadał krajowi bardziej kulturalny wygląd,zresztą wszędzie są sale parafjalne,gdzie można odbywać zebrania.Frakcja jego jest przeciwna zniesieniu poprawki,wstrzyma się jednak od głosowania,nie zamierza bowiem będąc przegłosowana,krzyczeć,że uległa gwałtowi, jak czyni to dawna opozycja./Z ławki s.d.:"My gwałtem nazywamy nie przegłosowanie,lecz sprowadzenie tu policji/.O policji pomówimy innym razem.Zobaczymy, co będziecie z nami robić gdy urządzimy obstrukcję.Nie myślcie,że będziemy zawsze tacy spokojni, jak obecnie.-

Pos.Butkus /u.s./wypowiada się również za nieznoszeniem poprawki.-

Pos.Papłauskas /s.d./ zapytuje, czy wyprowadzenie z tej sali posłów Griniusa i Bielinisa z pomocą policji,zdążało również do podniesienia w kraju kultury.Co do poprawki,to ma

Frakcja jego uznając konieczność utrzymania w dalszym ciągu [illegible] wianej ustawy prasowej, powstrzyma się jednak od głosowania.-

Pos.Sugintas /lud/ widzi w zmianie ustawy prasowej sprzeczność z Konstytucją gwarantującą wolność prasy. Wprowadzenie tej zmiany przez blok chrześcijańsko-demokratyczny [illegible] że prasę w położenie gorsze niż za czasów caratu. Jedna z bo-[illegible] wiem strony była ona zdana na łaskę i niełaskę panów cenzorów wojennych, którzy niejednokrotnie skreślali rzeczy nie mające nic wspólnego ani z [illegible], ani ze stanem wojennym [illegible] zaś - czuwali na niż komendanci wojskowi i naczelnicy powiatów. Że instytucje te często bardzo nadużywały swej władzy, świadczy fakt, że "Lietuvos Žinios" pięć razy zostały skonfiskowane przez Naczelnika Powiatu i Sąd Okręgowy 5 razy uchylił jego decyzje. Sejm musi zlikwidować czem prędzej ten spadek po smutnej pamięci "bloku chrześcijańskiego".

Z dłuższem przemówieniem wystąpuje pos.Voldemaras /nar./.-

Rozmaite etapy przechodziła prasa litewska. Obecny Marszałek Staugaitis, również jak [illegible] pamięta te [illegible] okres [illegible] pisał [illegible] czy [illegible] wraz [illegible] żandarma [illegible] Lenkiewicz [illegible] caratu. Nadszedł okres [illegible] ze drukowane słowo litewskie otrzymało [illegible] inność. Gdzie [illegible]. Zrozumiane były pewne ograniczenia w pierwszych latach bytu państwowego, ale przecież one stopniowo zmieniały się w miarę wzmacniania się państwa, aż dojdzie do zupełnego zapewnienia pojęcia wolności prasy.-

Mówca przypomina swą pierwszą sprawę prasową, wszczętą za podanie wiadomości o tem, co mówiono w Sejmie przy drzwiach zamkniętych o szmuglu księdza Purickiego.-

Metody walki z prasą były rozmaite. Po kolei próbowano jaki sposób będzie najlepszy. Przez pewien czas więc było w modzie wytaczanie spraw sądowych. Największą ich liczbę miała na pewno zasłużona działaczka p.F.Bortkiewiczowa, redaktorka "Lietuvos Žinios", która niejednokrotnie miewała po kilka spraw dziennie.-

Po krótkiej przemowie referenta projekt zmiany ustawy prasowej został przyjęty w I i II czytaniu.-

x x

x

Projekt zmiany ustawy o zebraniach.-

Pos.Tolušys /lud/ referuje z kolei projekt zmiany ustawy o zebraniach. Zmiana polega na zniesieniu przyjętej w swoim czasie poprawki zakazującej zebrań pod otwartym niebem w miastach, gdzie to narusza spokój publiczny. Poprawka ta stała się [illegible] Opinja [illegible] całkowita wolność [illegible] spokoju publicznego należało do tego, co narusza, a co nie narusza spokoju [illegible] tę rozstrzygały [illegible] wniosek ludowców [illegible] zniesieniu tej poprawki.

Pos.Šmulkštys /ch.dem/ uważa, że omawiana poprawka należy pozostawić. Zakaz zebrań pod otwartym niebem nadaje krajowi bardziej kulturalny wygląd, a często wszędzie są sale [illegible] rafjalne, gdzie można odbywać zebrania. Frakcja jego jest przeciwna zniesieniu poprawki, wstrzyma się jednak od głosowania, zamierza bowiem będąc przegłosowaną, krzyczeć, że ulegli jak czyni to dawna opozycja. /Z ławki s.d.: "My nie [illegible] nie przegłosowani, a [illegible] wprowadzenie tu policji"/. O policji po mówimy innym razem [illegible] co będziecie z nami robić, jeśli dzimy obstrukcję. Nic am Tobie, że będziemy zawsze tacy spokojni jak obecnie.-

Pos.Butkus /u.s./ wypowiada się również za zniesieniem poprawki.-

Pos.Paplauskas /s.d./ zapytuje, czy wprowadzenie tej sali posłów Grinius i Bielinis z pomocą policji zgadza się również do zniesienia do poprawki [illegible]

rację blok chrz.dem.,że dała ona dodatnie wyniki.Jej bowiem należy zawdzięczać częściowo,że darbo federacja utraciła 7 miejsc w Sejmie,lud bowiem ujrzał prawdziwe oblicze "krikszczioniów".
Po przemowie pos.Kuzminskasa /lud./posiedzenie zostaje zamknięte.-
Następne 17 czerwca o godz.9 rano.Na porządku dziennym 1/III czytanie ustawy o zniesieniu stanu wojennego;2/dalszy ciąg rozważania projektu zmiany ustawy o zebraniach;3/ustawa o amnestji;4/ III czytanie ustawy prasowej.-

Posiedzenie Sejmu z dnia 17 czerwca 1926 r.- Ostateczne przyjęcie ustawy o zniesieniu stanu wojennego.-Przyjęciem w pierwszem i II czytaniu projektu zmiany ustawy o zebraniach.-.

"Dzień Kowieński" Nr.131 z dnia 18 czerwca 1926 r.-

Cały czas przed przerwą zajmują debaty nad ustawą o zniesieniu stanu wojennego.Niezwykle tłumnie zgromadzona publiczność z naprężeniem śledzi każde słowo,każdy ruch mówców,a wynik ostatecznego głosowania spotkany jest przez ogólne westchnienie ulgi.Czuć,że tylko przepisy statutu Sejmu,zakazujące publiczności reagowania na przebieg obrad powstrzymują zebranych od entuzjastycznej owacji na cześć zwycięstwa demokracji.Jedni drugim winszują,z radością ściskają za ręce.Znać,że stało się to,co oddawna było najwyższem pragnieniem całego kraju.-

-x x
x

Projekt ustawy o zniesieniu stanu wojennego.-

Po otwarciu posiedzenia Sejm przystępuje do rozważania w III czytaniu projektu ustawy o zniesieniu stanu wojennego.
Referent pos.Pleczkajtis /s.d./zaznacza,że do III czytania nie zgłoszono żadnych poważniejszych poprawek i dlatego zrzeka się on głosu.-
Pos.Mikszys /u.s./ponawia wnioski zgłoszone w II czytaniu,pozostawić stan wojenny w pasie nadgranicznym szerokości przynajmniej 10 km.,jak to proponuje obecnie frakcja chrz.dem. oraz nie znosić § 12 kodeksu karnego,który zdaniem mówcy jest ostatnim środkiem ochrony wojska od rozkładowej agitacji.W dalszym ciągu mówca nawołuje partje rządzące,by poważniej zastanowiły się nad omawianą kwestją.-Ostatnie wypadki powinny być memento: dziś jeszcze można unieszkodliwić bakterje,jakie się zaczynają już rozpowszechniać w kraju,jutro - po zniesieniu stanu wojennego - może być zapóźno.Nie można zresztą przyjmować tak poważnej ustawy bez wysłuchania opinji rządu w tej sprawie.Celowem byłoby zaczekać z III czytaniem nim rząd nie złoży deklaracji.Z takiej zwłoki mogłyby skorzystać również komisje i raz jeszcze przedyskutować ten projekt.Wnosi,by zwrócić projekt do komisji.-
Pos.Szmułksztis /ch.d./ i b.minister spraw wewnętrznyc pos.Endziułajtis /ch.d./ w dłuższem przemówieniu powtarzają argumenta poprzedniego mówcy.Wreszcie zarzucają większości,że zbyt śpieszyła z przyjęciem tej ustawy w komisjach i na posiedzeniach plenarnych.-
Marszałek wnosi na głosowanie wniosek pos.Mikszysa.-
W głosowaniu wniosek pos.Mikszysa o odesłaniu projektu do komisji przepadł.-
Po dłuższej dyskusji, w której oprócz referenta brało udział aż 4 posłów opozycyjnych Mikszys /u.s./,Szmułksztis /ch.d Endziułajtis /ch.d./ i Bistras /u.s./ § 1 ustawy zostaje przyjęty 43 głosami przeciwko 21 w redakcji nowego Gabinetu Ministrów

[illegible] dodatnie wyniki. Jej bowiem ja-
[illegible] częściowo, [illegible] federacja utraciła [illegible]
w Sejmie, gdy bowiem uzyskał prawdziwe oblicze "krikszczonów",
[illegible] pos. Kuźmickasa /lud./ posiedzenie zosta-
je zamknięte.-

Następne 17 czerwca o godz. 9 rano. Na porządku dziennym
1/III czytanie ustawy o zniesieniu stanu wojennego; 2/dalszy ciąg
rozważania projektu zmiany ustawy o zebraniach; 3/ustawa o samo-
[illegible]; 4/ III czytanie ustawy prasowej.-

Posiedzenie Sejmu z dnia 17 czerwca 1926 r.- Ostateczne [illegible] ustawy o zniesieniu stanu wojennego.- Przyjęcie w pierwszem czytaniu projektu zmiany ustawy o zebraniach.-

"Dzień Kowieński" Nr.131 z dnia 18 czerwca 1926 r.-

Cały czas przed przerwą zajmuje debata nad ustawą o zniesieniu stanu wojennego. Niezwykle tłumnie zgromadzona publiczność z naprężeniem śledzi każde słowo każdego z mówców, a wynik ostatecznego głosowania spotkany jest przez [illegible]. Czuć, że tylko przepisy statutu Sejmu [illegible] publiczności reagowania [illegible] obrad powstrzymują zebranych od entuzjastycznej owacji na cześć zwycięstwa demokracji. Jedni drugim winszują, z radością ściskają za ręce. Znać, że stało się to, co oddawna było najwyższem pragnieniem całego kraju.-

x x

x

Projekt ustawy o zniesieniu stanu wojennego.-

Po otwarciu posiedzenia Sejm przystępuje do rozważania w III czytaniu projektu ustawy o zniesieniu stanu wojennego. Referent pos. [illegible] /ch.d./ zaznacza, że do III czytania nie zgłoszono żadnych poważniejszych poprawek i dlatego [illegible]

Pos. Mikszas /u.s./ popiera wnioski zgłoszone w II czytaniu, pozostawić stan wojenny w pasie nadgranicznym szerokości najmniej 10 km., jak to proponuje obecnie frakcja chrz.dem., oraz nie znosić § 12 Kodeksu karnego, który zdaniem mówcy jest ostatnim środkiem ochrony [illegible] od rozkładowej agitacji. W dalszym ciągu mówca nawołuje partje, by poważnie [illegible] się nad omawianą kwestją.- Ostatni [illegible] mento: dziś jeszcze można [illegible] za- czynają [illegible] o zniesieniu stanu wojennego [illegible] przyjmować tak poważnej [illegible] w tej sprawie. Ce- lem [illegible] nim rząd nie złoży deklaracji [illegible] zwłoki [illegible] komisja i raz jeszcze przedyskutować ten projekt. [illegible] by zwrócić projekt do komisji.-

Pos. Szmukszstis /ch.d./ i b. minister spraw wewnętrznych pos. Endziulaitis /ch.d./ [illegible] poprzedniego mówcy. [illegible] z przyjęciem tej ustawy [illegible]
[illegible]
W głosowaniu wniosek pos. Mikszasa o odesłanie projektu do komisji przepadł.-

Po dłuższej dyskusji [illegible] referenta brało udział aż [illegible] posłów opozycyjnych [illegible] /u.s./, Szmukszstis /ch.d./ [illegible] Endziulaitis /ch.d./ i [illegible] ustawa została przyjęta 45 głosami przeciwko 21 [illegible] Gabinetu Ministrów.

"W miejscowościach,gdzie jest stan wojenny zostaje on zniesiony z wyjątkiem pasu szerokości 1 klm.przy linji demarkacyjnej z Polską.".-

§ 2 eliminujacy sprawy cywilne z kompetencji sadów wojskowych,§3 znoszacy zmianę ustawy o stanie wojennym,§ 4 zezwalający na urzadzanie zebrań w miejscach,gdzie pozostaje stan wojenny w porządku zwykłym oraz § 5 głoszący,że ustawa nabiera mocy od dnia obwieszczenia zostają kolejno przyjęte bez dyskusji.-

Przed przystąpieniem do głosowania całej ustawy en bloc jeszcze raz zabiera głos.pos.Mikszys /u.s./.Probuje on odbiec od tematu - motywów głosowania,wobec czego Marszałek zmuszony jest pozbawić go głosu.Pos.Mikszys wśród okropnego hałasu na prawicy opuszcza trybunę.-

Marszałek zarządza głosowanie w wyniku którego ustawa o zniesieniu stanu wojennego zostaje przyjęta 43 głosami przeciwko 20.-

Mniejszości narodowe,narodowcy,ukinku partja,ludowcy i socjaldemokraci witaja wynik ten burzliwymi i długo niemilknacymi oklaskami.-

Projekt zmiany ustawy o zebraniach.-

Po przerwie następuje dalszy ciąg dyskusji nad projektem zmiany ustawy o zebraniach.-

Pos.Dagialis /u.s./ w dłuższem przemówieniu usiłuje uzasadnić wprowadzone przed rokiem przez "krikszczioniów" skrępowania wolności zebrań.

B.premjer pos.Bistras /ch.d./ uważa,iż większość sejmowa zbyt śpieszy w przyjmowanie ustaw i wobec tego popełnia grube nawet błędy.Tak,zdaniem mówcy,zdanie "linja demarkacyjna z Polską", użyte w ustawie o zniesieniu stanu wojennego,może być uważane za zalegalizowanie przez Litwę obecnego status quo za uznanie,iż za linją demarkacyjną znajduje się terytorjum państwa polskiego.Należy,by komisja redakcyjna zwróciła uwagę na ten lapus i usunęła go w ostatecznej redakcji ustawy.-

Co do omawianego projektu, to jest on nie do przyjęcia,gdyż udzielając wolności zebrań w miejscach publicznych krępuje się wolność komunikacji i t.d.w tych miejscach.-

Projekt ustawy zostaje przyjęty w I i II czytaniu.-

P r e z y d j a   k o m i s j i   s e j m o w y c h .-

"Dzień Kowieński" Nr.130 z dnia 17/VI.26 r.-

1.Komisja prawno-redakcyjna: prezes pos.Finkelsztejn /fr.żyd./,wiceprezes - pos.Toluszys /lud/,sekretarz - pos.Tarauskas /chrz.dem./.-

2.Komisja finansowo-budżetowa: prezes - pos.Dajlido /lud./,wiceprezes - pos.Bielinis /s.d./,sekretarz - pos.Mikszys /u.s./.-

3.Komisja obrony kraju: prezes - pos.Zubrys,sekretarz - pos.Bielunas /lud./.-

4.Komisja pracy i opieki społecznej: prezes - pos. Epsztejn /s.d./,wiceprezes - pos.Zygelis /lud./,sekretarz - pos.Gwildisowa /chrz.dm/ .-

5.Komisja skarg: prezes - pos.Sugintas /lud/, sekretarz - pos.Waławiczus /u.s./.-

6.Komisja rzadowo-administracyjna: prezes - pos. Adżgauskas /lud/,jako najstarszy wiekiem.-

Inne komisje nie miały dotad posiedzeń,prezydja ich nie zostały więc obrane.-

---

Wytyczne nowej polityki wewnętrznej w rozumieniu ludowców.-

"Lietuvos Žinios" N.122,124.Artykuł p.t.:Najważniejsze zadania.Streszczenie.-

Z dniem 2/VI.26 r. nawa państwową dostaje się w nowe ręce.Bez względu na wszystkie trudności,które stają przed nowymi władcami Litwy powinni oni zlikwidować całe zło rządów chrześcjańskiej demokracji.Likwidacja ta winna być stanowczo i możliwie prędko przeprowadzona.-

I.Zadania ogólne.-

Do najgłówniejszych zadań nowego rządu należałoby zaliczyć przedewszystkiem przywrócenie w życiu państwowem zasad prawa i sprawiedliwości.Powinno być przywrócone poważanie ustaw i ich stosowanie.Powinien być przywrócony autorytet sądów.-

Następnie należy zająć się rekonstrukcją sposobów rządzenia krajem,przytrzymując się tych zasad demokratycznych,które są podstawą naszej Konstytucji i o które demokracja litewska zmuszoną była walczyć przez cały czas rządów chadecji.Musi być przywrócona równość wszystkich obywateli wobec prawa i ustaw.-

Stan wojenny wykorzystywany dotychczas tylko jako środek łamania praw obywatelskich,musi być natychmiast zniesiony.-

Natomiast powinna znaleść miejsce szeroka amnestja odpowiadająca demokratycznym ideałom - i to jako jedno z pierwszych posunięć nowego rządu.Ale amnestja nie będzie mogła dotyczyć tych jednostek,które za rządów ostatnich szafowali groszem publicznym w widokach partyjnych i osobistych.-

Następnem zadaniem przyszłego rządu będzie zwrócenie szczególnej uwagi na samorządy,które za ostatnich rządów były traktowane po macoszemu.Należy przywrócić im należne znaczenie i znaleść odpowiednie finansowe podstawy.-

Linja polityki w stosunku do mniejszości narodowych winna ulec zasadniczej zmianie.W przeciwieństwie do rządów poprzednich rząd lewicowy powinien przyznać w praktyce państwowej te wszystkie prawa,które mniejszościom narodowym przez Konstytucję zawarowane zostały.-

Będzie musiał zostać poddany rewizji cały aparat państwowy,który za rządów chrześcjańskiej demokracji został opanowany przez jednostki o bardzo niskiej wartości etycznej.Szczególnie uwagę wypadnie zwrócić na aparat policyjny.-

II.Polepszenie stanu ekonomicznego.-

Podniesienie stanu ekonomicznego kraju ,będzie stanowiło następne zadanie przyszłego rządu.

Wprawdzie zdajemy sobie sprawę z trudności ekonomicznych,w jakich się Litwa znajduje i nie spodziewamy się od przyszłych rządów żadnych w tej dziedzinie cudów - przecie jesteśmy pewni,że w zarządzaniu gospodarką krajową nie będą już poczyniane te liczne błędy,w jakie obfitowały posunięcia natury ekonomicznej za rządów chrześcjańskiej demokracji.Na Litwie, jako w kraju par exellence rolniczym - rolnictwo winno doczekać się szczególnego poparcia.-

Tu na pierwszy plan wysuwa się potrzeba zmiany kierunku rolnictwa litewskiego i przejścia z systemu gospodarstw zbożowych na hodowlane - jako bardziej dochodowe.Wszelkie poczynania z powyższem związane,a więc przeprowadzanie wystaw,zakładanie punktów zarodowych,mleczarń i t.d.i t.d.wszystko to powinno znaleść szczególne poparcie ze strony rządu.-

Nie mniej ważnem,a z drugiej strony jednem z najtrudniejszych zadań przyszłego rządu będzie realne rozwiązanie sprawy zaopatrzenia w kredyt licznych a bezradnych rzesz nowoosied-

leńców,znajdujących się w katastrofalnym położeniu.Dzisiejsze rolnictwo litewskie jest jeszcze w zbyt małym stopniu uniezależnione od warunków przyrodniczych.Zbytnie opady już powodują nieurodzaj.Stąd paląca potrzeba meljoracji.Litewskie gospodarstwo rolne jest jeszcze w stadjum gospodarstwa naturalnego łączność wsi z miastem jest niewystarczająca i tu oczywiście główną zaporą w normalnym rozwoju stosunków staje się niedorozwój sieci komunikacyjnej.Sprawa naprawy względnie budowy dróg staje się sprawą palącą.-

Rozważając dalej,a przerzucając się do nieco odmiennej dziedziny - zaznaczyć trzeba,że zaopatrzenie ludności w opał nie jest należycie rozstrzygane.Nie może mieć miejsca eksport zagranicę drzewa,gdy najżywotniejsze potrzeby krajowe zaspokojonemi nie są.-

Wraz z rozwijaniem rolnictwa rząd przyszły winien zatroszczyć się jednocześnie o rynki zbytu dla litewskich płodów rolnych.Placówki konsularne winny wykazać w tej dziedzinie więcej aktywności.Rząd przyszły winien nawiązać bliższe stosunki ekonomiczne z sąsiadami.

Ponieważ na Litwie dominują gospodarstwa drobne - ujęcie ich w karby spółdzielczości ma najwięcej racji bytu i dlatego bez wątpienia po tej,a nie innej linji rząd przyszły pójdzie.-

Rząd winien będzie roztoczyć również jaknajtroskliwszą opiekę nad kulturą rolniczą /a więc szkołami,pólkami doświadczalnemi,wystawami i t.p./.-

Dalszem zagadnieniem,które spada na barki przyszłego rządu jest unormowanie sprawy kredytów dla rolnictwa.Rolnictwo spragnione jest kredytów i to długoterminowych.-

Na kredyt z zagranicy Litwa z trudnością może liczyć Jednak muszą być jakieś wpływy - inaczej niema co myśleć o kredycie.Otóż pieniądze na to się znajdą,trzeby tylko poddać budżet gruntownej rewizji.-

Niestety nie od wszystkich poczynań dawnych rządów można będzie odrazu zawrócić.Tak np:trzeba będzie dokończyć budowy wielu gmachów,nie koniecznie potrzebnie zapoczątkowanyc Co się tyczy przedsiebiorstw państwowych,to w tej dziedzinie trzeba będzie przeprowadzić reformę w kierunku zmniejszenia kosztów administracyjnych.-

Przyszły rząd powinien wglądnąć w dzisiejszy system opodatkowania.Ciężar podatkowy winien być bardziej celowo rozłożony.Rewizja dzisiejszego systemu opodatkowania nie zawsze oznacza jego powiększenie.Naodwrót,możemy wykazać wypadki,kiedy można podatki albo zmniejszyć,albo znieść zupełnie.Są to cła na maszyny i narzędzia rolnicze oraz na tego rodzaju produkta spożywcze,jak cukier,sól,śledzie - z jednej strony i zniesienie podatku gruntowego od słabszych nowoosiedleńców - ze strony drugiej.

Toteż też jest rzeczą bardzo możliwą,że trzeci Sejm układając budżet na rok 1927,nie odnajdzie w nim tej progresji która nasi ministrowie skarbu wysuwali jako wskaźnik ekonomic nego postępu.Możliwe,że budżet na rok 1927 będzie zbilansowany w sumie mniejszej,niż to ma miejsce w budżecie na r.1926, a bodaj nawet poniżej sum budżetowych z r.1925,lecz wzamian za to,można będzie być pewnym,że odsetek wydatków produkcyjnyc w tym budżecie będzie bez porównania większy niż w budżetach z lat ubiegłych.-

III.Polityka oświatowa.-

Szkolnictwo na Litwie w ostatnich czasach było w sta nie schorzenia.Chrześćjańska demokracja i ze szkół czyniła narzędzie walki politycznej.Tymczasem szkoły szczególnie powinny stać poza polityką i wykorzenienie tego zła składa się na dalsze zadanie dla przyszłego rządu.

Jeżeli powołujemy się na Danję,jako na wzór do którego kraj nasz w dziedzinie rolnictwa powinien dążyć,to równie dobrze można się na ten kraj powoływać w dziedzinie szkolnict-

W naszych warunkach szczególnie kuleje sprawa powszechnego nauczania.

Ale i w innym zakresie nauczania nie jest lepiej.Mamy dużo szkół ogólno-kształcących,mało - fachowych.Na Litwie już odczuwa się nadmiar inteligencji.Charakterystyczne jest uciekanie od rzemiosł.Rząd przyszły powinien zaradzić tym niedomaganiom.

Również zwrócona być winna uwaga na programy szkół. Szkoły średnie są przeładowane niepotrzebnym balastem - z dominującemi naukami klasycznemi.-

Wreszcie ma być zwrócona uwaga na stronę hygjeniczną urządzeń szkolnych,która to dziedzina pozostawia u nas bardzo wiele do życzenia.-

x x
x

Ponieważ artykuł ten zawiera prawie te wszystkie przesłanki,które jako wytyczne polityki stronnictwa ludowego były ogłoszone w manifeście wyborczym,użytym za podstawę programu stronnictwa obecnie przy tworzeniu nowego rządu i przez ostatni zjazd Rady Naczelnej stronnictwa oraz Komitetu Centralnego,wobec tego owego manifestu wyborczego na tem miejsce obecnie nie podajemy.-

D e m o n s t r a c j e r o b o t n i c z e w K o w n i e w d n i u 13 i 14 b. m.

"Dzień Kowieński" Nr.128 z dnia 15/VI.r.b.

Dnia 13 czerwca odbyła się w mieście demonstracja robotników.Demonstrowali byli podsądni w sprawie "grupy robotniczej".-Sprawa grupy robotniczej została zkań zakończoną wyrokiem,którego mocą wszyscy oskarżeni o należenie do grupy robotniczej zostali uniewinnieni.Otóż po odczytaniu wyroku w sali sądowej b.podsądni ruszyli do więzienia,gdzie po załatwieniu formalności zostali urzędowo wypuszczeni na wolność.-

Wtedy uformowali oni pochód i ulicą Mickiewicza oraz Aleją Wolności ruszyli ku Staremu Miastu ze śpiewem "Międzynarodówki" i "Warszawianki".Śpiewano w języku rosyjskim.W pobliżu ulicy Kanta oddział policji usiłował demonstrantów rozpędzić, atoli zabiegi te nie powiodły się.Pochód ruszył dalej i kierując się ul.Łukszysa,doszedł do ul.Mapu.Tu zatrzymano się przed domem,w którym mieści się Zarząd Związków Zawodowych i wysłuchano przemówień byłych podsądnych w procesie "grupy robotniczej",dra Domaszewicza oraz byłych księży Adamowskiego i Wigunasa.Mówcy przemawiali z balkonu domu Zarządu związków zawodowych.W pewnym momencie wiecowania wśród demonstrantów powstał niesłychany popłoch.Ktoś podjął krzyk,iż nadchodzi policja,jednocześnie jakaś Żydówka zemdlała.Wśród niesłychanej paniki wiecownicy pochowali się po podwórzach i mieszkaniach.Gdy okazało się,iż alarm był fałszywym,wiecowano w dalszym ciągu,ale już z mniejszym zapałem.-

Nazajutrz demonstracje się ponowiły.Około godz.1-ej na placu Ratuszowym zebrał się tysięczny tłum,w którym widać byłompodsądnych w sprawie "grupy robotniczej" i ich sympatyków Zrazu zainscenizowano wiec,a zatem ruszono pochodem ul.Wileńską i Aleją Wolności ku więzieniu.Na czele pochodu powiewał czerwony sztandar z napisem żydowskim.Gdy się zatrzymano przed gmachem więziennym przy ul.Mickiewicza policja usiłowała pochód rozpędzić,ale wysiłki jej nie zostały uwieńczone pomyślnym wynikiem.Tłum przyjął wobec policji wybitnie napastniczą postawę - świsnęły kamienie,policja widziała się zmuszoną cofnąć.Użytku z broni niepodobna było zrobić z obawy przez nieszczęśliwym wypadkiem: tłumy ludzi zalegały ulice.Zawezwano tedy strażaków ale i ci nie wiele zdołali wskórać.-

W naszych warunkach szczególnie kuleje sprawa powszechnego nauczania.

W innym zakresie nauczania [illegible] mamy dużo szkół ogólno-kształcących,mało - fachowych. [illegible] już odczuwa się nadmiar inteligencji.Charakterystyczne zwłaszcza uciekanie od rzemiosł.Rząd przyszły powinien zaradzić tym niedomaganiom.

Również zwrócić baczną uwagę na programy szkół. Szkoły średnie są przeładowane nieprzydatnym balastem - a dość mającymi naukami technicznemi.

Wreszcie ma być zwrócona uwaga na stronę organizacyjną urządzeń szkolnych,która to dziedzina pozostawia u nas bardzo wiele do życzenia.-

x x x

Ponieważ artykuł ten zawiera prawie te wszystkie wywiady, które jako wytyczne polityki stronnictwa ludowego były ogłoszone w manifeście wyborczym,użytym za podstawę programu stronnictwa obecnie przy tworzeniu nowego rządu i przez ostatni zjazd Rady Naczelnej stronnictwa oraz Komitetu Centralnego,wobec tego owego manifestu wyborczego na tem miejscu obecnie nie podajemy.-

Demonstracje robotnicze w Kownie
w dniu 13 i 14 b.m.

"Dzień Kowieński" Nr.128 z dnia 15/VI.r.b.

Dnia 13 czerwca odbyła się [illegible] demonstrowali byli podsądni [illegible] grupy robotniczej [illegible] wszyscy oskarżeni [illegible] uniewinnieni [illegible] podsądni ruszyli do [illegible] zostali urzędowo [illegible] uformowali [illegible] ruszyli ku [illegible] "Spiewając [illegible] ulicy Kanta [illegible] policji [illegible] nie powiodły się [illegible] zatrzymano się przed domem,w którym mieści się Zarząd Związków Zawodowych i wysłuchano przemówień byłych podsądnych w procesie "grupy robotniczej" dra Domaszewicza oraz byłych księży Adamowskiego i Wierzbickiego [illegible] z balkonu domu Zarządu związków zawodowych. W pewnym momencie [illegible] wśród demonstrantów powstał niesłychany popłoch.Ktoś podjął krzyk,że nadchodzi policja. [illegible] Żydówka zemdlała. Wśród niesłychanej paniki wiecownicy pochowali się po podwórzach i mieszkaniach [illegible] że alarm był fałszywym, wiecowano w dalszym ciągu,ale już z mniejszym zapałem.-

Nazajutrz demonstracje się ponowiły [illegible] na placu Ratuszowym zebrał się tysiączny tłum [illegible] byłympodsądnych w sprawie "grupy robotniczej" [illegible] zatem ruszył [illegible] i Aleją Wolności ku więzieniu.Na [illegible] czerwony sztandar z napisem [illegible] więziennym przy ul. [illegible] rozpędzić,ale wysiłki jej [illegible] Tłum przyjął wobec policji [illegible] kamienie,policja [illegible] z broni nie [illegible] wypadkami tłumy ludzi [illegible] tedy strażaków [illegible] nie wiele zdołali wskórać.-

Z polecenia komendanta wojennego czterech demonstrantów aresztowano i osadzono w więzieniu.-

Prasa litewska o demonstracjach 13 i 14 czerwca r.b.

"Dzień Kowieński" Nr.129 z.Niedzielne demonstracje komunistyczne w Kownie odbiły się głośnem echem w prasie,wywołując rozliczne nastroje i komentarze.-

"Lietuvos Žinios" w artykule p.t."Prowokatorzy nie drzemią" w następujący sposób oceniają te zajścia:

Ubiegłe"demonstracje"w Kownie są niczem innem,jak zgodną akcją naszych faszystów i komunistów,skierowana przeciw ko demokracji.Faszyści zarówno jak i komuniści są w jednakowym stopniu zainteresowani w tem,by skompromitować ten "nowy ustrój",którego swobody według ich mniemania mogą się okazać dla nich śmiertelnym ciosem.Jakgdyby umyślnie obrali oni dla swych demostracyj okres,gdy dawny gabinet podał się do dymisji i jak widać unikaja ostrzejszych zarzadzeń przeciwko "chuliganom",którzy,idąc ulicami zrzucają publiczności czapki z głowy;nowy zaś gabinet jeszcze nie jest utworzony i rzecz zrozumiała nie może choć w jakibądź sposób zareagować na zajścia. Obywatel,któremu niedawno egzaltowani uczestnicy katolickich procesji po Alei Wolności zrzucili czapkę z głowy,patrząc na czerwone sztandary,dla których żądano od niego takiegoż samego szacunku,był zmuszony poczynić wniosek,że ma on do czynienia z profanacją wolności demokratycznej,albo też ściślej mówić z niczem nieprzykrytą prowokacją ciemnych żywiołów.-

Ton,którym ostatniemi czasy prasa klerykalna grozi Litwie komunizmem,tworzy z demonstracjami kowieńskiemi całkowity unison.Przepowiednie "Rytasa" i innych pism "krikszczioniów" co do rozwielmożnienia komunistów w Litwie jakgdyby w jakimś kinoteatrze natychmiast są wykonywane.Nie jest zupełnie zrozumiałą i ta niezwykła grzeczność policji,która odprowadza demonstrantów,nie używając interwencji nawet wówczas,gdyci zaczepiali przechodniów.Konsekwencje tego wszystkiego są łatwo zrozumiałe.Sądzimy jednak,że nowemu ministrowi spraw wewnętrznych warto byłoby bądź co bądź zbadać,skąd w rzeczywistości powstały te demonstracje "bezrobotnych" w Kownie,oraz wydać odpowiednie rozporządzenia,by policja podczas pochodów ulicami miasta baczniej strzegła nietykalności nienależących do pochodu obywateli.-

Opowiadając się za wprowadzeniem w Litwie swobód demokratycznych nie pozwolimy kompromitować je komubądź.Prowokatorzy jak z lewicy,tak również z prawicy muszą być ukarani i to z całą stanowczością.Nie drzemią oni,to też obrońcom demokracji należy czuwać.-

x x
x

Oczywiście prasa byłego bloku rządzącego np: "R y t a s" dowodzi,że demonstracje te przyjęły takie rozmiary, iż policja była zdezorjentowana.Rozmaite oświadczenia kierowników nowego kursu tłumaczyła jako uprawnienie wszelkiej bezkarności i energiczna interwencja nie chciała narażać się nowym panom sytuacji politycznej na Litwie, - to też "Rytas" dowodzi,że nowe rządy prowadzą do bolszewizmu i nazywa je rządami przejściowemi odpowiadającemi w swoim czasie rządom Kiereńskiego w Rosji Sowieckiej.-

Z polecenia komendanta wojennego czterech demonstrantów aresztowano i osadzono w więzieniu.-

Prasa litewska o demonstracjach

13 i 14 czerwca r.b.

"Dzień Kowieński" Nr.129 z Niedzielne demonstracje komunistyczne w Kownie odbiły się głośnem echem w prasie, wywołując rozliczne nastrojeni komentarze.-

"Lietuvos Zinios" w artykule p.t."Prowokatorzy nie drzemia" w następujący sposób oceniają te zajścia:

Ubiegłe "demonstracje" w Kownie są niczem innem, jak zgodna akcja naszych faszystów i komunistów, skierowana przeciwko demokracji. Faszyści zarówno jak i komuniści są w jednakowym stopniu zainteresowani w tem, by skompromitować ten "nowy ustrój", którego swobody według ich mniemania mogą się okazać dla nich śmiertelnym ciosem. Jakgdyby umyślnie obrali oni dla swych demonstracyj okres, gdy dawny gabinet podał się do dymisji i jak widać unikała ostrzejszych zarządzeń przeciwko "chuliganom", którzy, idąc ulicami zrzucają publiczności czapki z głowy; nowy zaś gabinet jeszcze nie jest utworzony i rzecz zrozumiała nie może choć w jakibądź sposób zareagować na zajścia. Obywatel, któremu niedawno egzaltowani uczestnicy katolickich procesji po Alei Wolności zrzucili czapkę z głowy, patrząc na czerwone sztandary, dla których żądano od niego takiegoż samego szacunku, był zmuszony poczynić wniosek, że ma on do czynienia z profanacją wolności demokratycznej, albo też ściślej mówiąc z niczem nieukrytą prowokacją ciemnych żywiołów.-

Ton, którym ostatniemi czasy prasa klerykalna grozi Litwie komunizmem, tworzy z demonstracjami kowieńskiemi całkowity unison. Przepowiednie "Rytasa" i innych pism "krikszczionisów" co do rozwielmożnienia komunistów w Litwie jakgdyby w jakimś kinoteatrze natychmiast są wykonywane. Nie jest zupełnie zrozumiała i ta niezwykła grzeczność policji, która odprowadza demonstrantów, nie używając interwencji nawet wówczas, gdy ci zaczepiali przechodniów. Konsekwencja tego wszystkiego są łatwo zrozumiałe. Sądzimy jednak, że nowemu ministrowi spraw wewnętrznych warto byłoby bądź co bądź zbadać, skąd w rzeczywistości powstały te demonstracje "bezrobotnych" w Kownie, oraz wydać odpowiednie rozporządzenia, by policja podczas pochodów ulicami miasta baczniej strzegła nietykalności nienależących do pochodu obywateli.-

Opowiadając się za wprowadzeniem w Litwie swobód demokratycznych nie pozwolimy kompromitować je komunie. Prowokatorzy jak z lewicy, tak również z prawicy muszą być ukarani i to z całą stanowczością. Nie drzemią oni, to też obrońcom demokracji należy czuwać.-

x x
x

Oczywiście prasa byłego bloku rządzącego np: "Rytas" dowodzi, że demonstracje to przybiły także rozmiary, iż policja była zdezorjentowana. Rozmaite oświadczenia kierowników nowego kursu tłumaczyła jako uprawnienie wszelkiej bezkarności i energiczna interwencja nie chciała narażać się nowym panom sytuacji politycznej na Litwie, - to też "Rytas" dowodzi, że nowe rządy prowadzą do bolszewizmu i nazywa je rządami przejściowemi odpowiadającemi w swoim czasie rządom Kiereńskiego w Rosji Sowieckiej.-

---

Opinja Prezesa Rady Ministrów o zajściach w dn. 13 czerwca 1926 r.-

Z powodu zajść,jakie miały miejsce w Kownie w dn.13 i 14 czerwca w związku z niepokojącemi pogłoskami,rozsiewanemi umyślnie przez niektóre czynniki zainteresowane,współpracownik "Lietuvos Żinios" zwrócił się w tej sprawie do Prezesa Ministrów p.Sleżewiczusa,który oświadczył co następuje:

Do chwili objęcia władzy przez nowy rząd urzęduje rząd dawny i jego obowiązkiem do chwili przekazania władzy stać na straży porządku w kraju oraz wykonywać ustawy;on jest odpowiedzialny za wszelkie zajścia,jakie w tym czasie mogły mieć miejsce.To też za urządzone w ubiegłą niedzielę przez nieodpowiedzialne elementy przeciwpaństwowe pochody z niepokojącemi społeczeństwo zajściami ponosi odpowiedzialność będący wówczas u władzy rząd dr.Bistrasa,a szczególnie minister spraw wewnętrznych p.Endziułajtis,to też zostanie przeprowadzone energiczne śledztwo i winni zostaną zgodnie z prawem należycie ukarani.-

Po objęciu steru państwa przez nowy rząd podobne wypadki nie powtórzą się i każde takie usiłowanie będzie likwidowane przy pomocy wszystkich posiadanych środków,winni zaś będą karani z całą surowością ustaw Rzeczypospolitej.Prawa wolności demokratycznej są bowiem udzielane dla dobra wszystkich mieszkańców kraju,nie zaś dla burzycieli spokoju i elementów antypaństwowych.-

Według posiadanych przezemnie informacyj robotnicy nie uczestniczyli w niedzielnym pochodzie;zainscenizowały go rozagitowane wyrostki uliczne i wszelkiego rodzaju wyrzutki, które nie spotykając się z początku z energiczną akcją ze strony stróżów porządku,nabrały śmiałości i zaczęły zaczepiać spokojnych obywateli.-

Takie i im podobne planowe zaburzenia będą przecinane w zarodku.-

Podjazdowa walka chadeckiej opozycji przeciw nowemu stanowi rzeczy i kryty sztych przeciw mniejszościom.-

"Rytas" Nr.118.Streszczenie artykułu.-

Dotychczasowy dopływ obcych kapitałów sprowadzał się nie do podniesienia kulturalnego stanu kraju lecz do jego eksploatacji.Poprzednie rządy starały się jednak temu zapobiegać.-

Inny rodzaj kapitałów obcych dopływał i dopływa na Litwę pod postacią ukrytych subsydjów na utrzymywanie wszystkim znanej agitacji komunistycznej.Subsydja te dokonały dużej rzeczy,bo odsunęły od kierownictwa państwem te grupy społeczne,które z uporem walczyły z otwartemi i ukrytemi wrogami niepodległości Ojczyzny.Wystarcza przejrzeć w "Lietuvos Żinios" głoszone zasady amnestji,albo przychylne opisy sprawy procesów komunistycznych,żeby sobie zdać sprawę,jakie to czasy Kiereńszczyzny czekają Litwę w najbliższych czasach.

Jeżeli obce państwa odważyły się dyktować swą wolę tym,którzy zabierają się teraz do stworzenia rządu,to też same państwa obce będą kierowały posunięciami przyszłego rządu. Historja przewrotu estońskiego zamierza zdaje się powtórzyć na Litwie,tylko - oczywiście,korygując tam poczynione błędy i stosując nowe środki walki.-

Gdybyśmy walczyli z Bermontczykami,Polakami i bolszewikami - wszyscybyśmy wiedzieli,kto naszym wrogiem.Teraz wróg nasuwa się na nas na podobieństwo ciemnej chmury.Któż będzie pobudzać naród do czuwania,jeżeli przyszły rząd będzie spoglądał na wroga narodu,jak na swego przyjaciela lub nawet pana?.

Przed społeczeństwem naszem stoją teraz dwa zagadnienia - niebezpieczeństwo komunizmu i zachwianie się waluty.-Przecie już teraz w bankach trudno o obcą walutę, a żydzi.spekulanci proponują za dolara niemal o 10% powyżej jego wartości.-

Zaniepokojenie sfer chadeckich pertraktacjami z mniejszościami narodowemi.-

"Rytas" Nr.118 z dn.30/V.Artykuł p.t.:"Kokieterja".Streszczenie.-

Jak można było przypuszczać z chwilą tworzenia nowego rządu na pierwszy plan wysunęła się sprawa mniejszości narodowych.Sprawa nie zaspokojenia takich czy innych potrzeb prawnych,ani też tych praw przywrócenia /gdyż dotychczas takowe na Litwie pogwałconemi nie były /?/ - lecz formalne pertraktacje jak nad jakimś handlowym czy komercyjnym objektem.-

Objektem "pertraktacyj" z jednej strony jest utworzenie lewicowej koalicji,z drugiej zaś strony domaganie się pewnych gwarancyj,lub obietnic na przyszłość,których treść nie jest znana szerszemu społeczeństwu,lecz trzeba przypuszczać sprzeczna jest z interesem państwa.Że przypuszczenie takie nie jest bezpodstawne widać stąd,że /według wiadomości niektórych czasopism/ projektuje się utworzenie na Litwie "Komitetu Mniejszości Narodowych".W komitecie tym bez wątpienia wezmą udział w pierwszym rzędzie przedstawiciele polscy i żydowscy,którzy nawzajem się wspierając kroczyli w okresie wyborczym.

Państwowa fizjonomja Polaków - twierdzi "Rytas" - wszystkim jest dostatecznie znana,to też trudno sobie wyobrazić,jak stojący na innej platformie państwowej inne mniejszości będą mogły zasiąść do wspólnego stołu z panami Polakami.-

Ludowcy, wyczuwając swe krytyczne położenie w nowym Sejmie,choć tym wstydliwym sposobem spróbowali nawiązać tymczasowo stosunki z "adeptami" Warszawy.-Lecz przez "mniejszościowy komitet" do którego będą mogli należeć prócz Polaków i Żydów także Niemcy /"Klaipedczycy"/rzykowność tych stosunków łagodzi się w oczach społeczeństwa.Lecz nie każdy pomysł może być zrealizowany.Przy umowie potrzebne jest obustronne zaufanie.I oto widzimy,przygotowuje się za pośrednictwem prasy grunt odpowiedni.-

x x
x

Tu autor artykułu w gwałtowny sposób występuje przeciwko artykułom "Lietuvy",wskazującym na konieczność zmiany polityki rządowej w stosunku do Żydów,a w szczególności przeciwko artykułowi "Lietuvos Żinios",w którym zapowiada się rewizja w stosunku do mniejszości dotychczasowej polityki chrześcijańsko-demokratycznej oraz wyraża się pogląd na konieczność zabezpieczenia mniejszościom wszystkich praw zagwarantowanych im przez Konstytucję oraz rezolucję autonomicznego zaspokojenia ich potrzeb kulturalnych.-

"Rytas" ostrzega mniejszości przed tworzeniem w ten sposób państwa w państwie - przepowiadając,że to na ich przyszłości może zgubnie się odbić.-

---

Odwrotnie walczyli z Barontczykami,Polakami i bolszewikami - wszyscy wiedzieli,kto naszym wrogiem.Teraz wróg nasuwa się na nas na podobieństwo ciemnej chmury.Któż będzie pobudzać naród do czuwania,jeżeli przywódcy rząd,będzie spoglądał na wroga narodu,jak na swego przyjaciela lub nawet pana.

Przed społeczeństwem naszem stoją teraz dwa zagadnienia - niebezpieczeństwo komunizmu i zachwianie się waluty.-Przecie już teraz w bankach trudno o obcą walutę, a żydzi-spekulanci przepłacają za dolara niemal o 10% powyżej jego wartości.-

Zaniepokojenie sfer chadeckich pertraktacjami z mniejszościami narodowemi.-

"Rytas" Nr.118 z dn.30/V.Artykuł p.t.:"Kokietorja".Strosz-czenie.-

Jak można było przypuszczać z chwila tworzenia nowego rządu na pierwszy plan wysunęła się sprawa mniejszości narodowych.Sprawa nie zaspokojenia takich czy innych potrzeb narodowych,ani też tych praw przywrócenia /gdyż dotychczas takowe na Litwie pogwałconemi nie były /?/ - lecz formalne pertraktacje tak nad jakimś handlowym czy komercyjnym objektem.

Objektem "pertraktacyj" z jednej strony jest utworzenie lewicowej koalicji,z drugiej zaś strony domaganie się pewnych gwarancyj,lub obietnic na przyszłość,których znaczenie nie jest znane szerszemu społeczeństwu,lecz trzeba przypuszczać,że sprzeczne są one z interesom państwa.Że przypuszczenie to jest bezpodstawne wynika stąd,że /według wiadomości niektórych czasopism/ projektuje się utworzenie na Litwie "Komitetu Mniejszości Narodowych".W komitecie tym bez wątpienia wezmą udział w pierwszym rzędzie przedstawiciele polscy i żydowscy,którzy nawet stale współpracują w okresie wyborczym.

Państwowa fizjonomja Polaków - twierdzi "Rytas" - wszystkim jest dostatecznie znana,to też trudno sobie wyobrazić,jak stojący na innej platformie państwowej inne mniejszości będą mogły zasiąść do wspólnego stołu z panami Polakami.-

Ludowcy, wycofawszy swe krytyczne położenie w nowym Sejmie,choć twierdzili,że sposobem opracowali naradę,otóż mogą sami stanąć jak zobaczymy "Komitet" do którego będą należeć przez członków zwłaszcza także Niemcy /"Klaipedietis"/ - następnie przez Polaków i Żydów się w oczach społeczeństwa nigdy nie dojdą do porozumienia z nimi.-

x x

x

Tu autor artykułu w gwałtowny sposób występuje przeciwko artykułom "Lietuvy",wskazującym na konieczność zmiany polityki rządowej w stosunku do Żydów,a w szczególności przeciwko artykułowi "Lietuvos žinios",w którym zapowiada się rewizję w stosunku do mniejszości dotychczasowej polityki chrześcijańsko-demokratycznej oraz wyraża się pogląd na konieczność zabezpieczenia mniejszościom wszystkich praw zagwarantowanych im przez Konstytucję oraz rezolucję autonomicznego zaspokojenia ich potrzeb kulturalnych.-

"Rytas" ostrzega mniejszości przed tworzeniem w ten sposób państwa w państwie - przypominając,że to na ich szkodzie może zemścić się odbić.-

VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

Sprawa Kłajpedy.-

Pod powyższym tytułem "Słowo" wileńskie z dnia 22/VI. pisze co następuje:

List Japończyka p.Sugimura,przewodniczącego komisji tranzytowej i komunikacyjnej Ligi Narodów,generalnego sekretarza Ligi,w sprawie składu dyrekcji portu Kłajpedzkiego,powinien nas w Polsce bardzo zainteresować.List ten stwierdza bez ogródek,że rząd kowieński,korzystając z zajęcia się przez Ligę sprawą rozszerzenia składu Rady Ligi w związku z wejściem Niemiec do Rady Ligi pozwolił sobie na "obejście" konwencji kłajpedzkiej,dążąc do zmajoryzowania głosów w Dyrekcji Portu,co w praktyce oddało całą Kłajpedę na wyłączne usługi rządu litewskiego.

Sprawa cała pokrótce przedstawia się następująco:Według statutu Rady Portu w Kłajpedzie,ma ona się składać z trzech członków,z których jeden ma być mianowany przez Dyrektorjat Kłajpedy,posiadający zaufanie tamtejszego Sejmu,drugi ma reprezentować interesy litewskie i ma być mianowany przez rząd litewski i wreszcie trzeci jest mianowany przez wyżej wspomnianą komisję komunikacyjną.Decyzje w Radzie Portu,dotyczące zarządu Portem,są pobierane większością głosów.-

Obecnie delegat komisji komunikacyjnej Ligi,Kjelstrup Norweg,były dyrektor portu w Oslo nadesłał memorjał,w którym wskazuje,że nie może nadal wykonywać swoich obowiązków,gdyż jest stale w mniejszości i w praktyce rozstrzyga głos delegata rządu litewskiego z powodów następujących.-

Dotychczas pełniący funkcje delegat Kłajpedy powinien zostać desygnowany przez Dyrektorjat,opierający się na większości Sejmu Kłajpedzkiego,tymczasem został on mianowany przez Dyrektorjat przed wyborami sejmu i od tego czasu stale pełni funkcje rzekomo "tymczasowo".Rząd litewski chciał jednak ugruntować tą tymczasowość proponując,aby kadencja owego delegata trwała normalnie trzy lata i dopiero następny został wybrany przez nowy Dyrektorjat.W tym celu obecny Dyrektorjat będący zupełnie pod wpływami rządu litewskiego,zwrócił się do rządu litewskiego o wydanie opinji prawnej w tej sprawie.-

Rząd litewski udzielił opinji prawnej Dyrektorjatowi w tym sensie,że zajął stanowisko litewskie,uznając kadencję delegata na 3 lata.-

W liście swym p.Sugimura podkreśla,że w ten sposób przedstawiciel Ligi Narodów znajduje się stale w mniejszości i międzynarodowy charakter portu Kłajpedzkiego staje się fikcją.Nieobecność przedstawiciela Ligi - czytamy w ustępie końcowym listu - pozbawi mocarstwa, która zawarły konwencję kłajpedzka jednego z podstawowych elementów systemu gwarancji,które mocarstwa tam ustanowiły.Wobec tego uważałem za wskazane prosić członka Dyrekcji Portu,wyznaczonego przez przewodniczącego komisji tranzytu,o pozostanie na swem stanowisku.-

Memorjał przewodniczącego komisji tranzytowej i komunikacyjnej narazie nie zmieni stanu rzeczy.Mimo obecności delegata Ligi jest on w razie opozycyjnego stanowiska przegłosowywany przez dwuch pozostałych członków.List jest więc jedynie dokumentem i to bardzo ważnym,stwierdzającym stosunek Litwy do zobowiązań międzynarodowych.Polska w pierwszym rzędzie powinna sprawę tę podjąć i czuwać i czuwać,aby list powyższy nie poszedł ad acta.-

Sprawa Kłajpedy w Lidze Narodów.-

Polska Agencja Telegraficzna donosi:

Sekretarz generalny Ligi Narodów zakomunikował rządowi litewskiemu,że reprezentanci Anglji,Francji,Włoch i Japonji w Radzie Ligi Narodów zażądali,aby kwestja przekroczenia układu Kłajpedzkiego z dnia 8 maja 1924 roku przez Litwinów została postawiona na porządek dzienny następnego posiedzenia Rady Ligi Narodów.-

VIII.KOMUNIKACJA I ROBOTY PUBLICZNE.-

D r o g i   l ą d o w e.-

"Lietuvos Ukis" Nr.36 z września 1925 r.W N.26 Biuletynu z dnia 17 marca podaliśmy opis kolei litewskich,obecnie dajemy przegląd stanu dróg kołowych.-

Gościńce.-

Gościńce na Litwie,których długość sięga 41.500 klm. w myśl § 2 ustawy o eksploatacji dróg i mostów /Wiad.Urz.N.59/ są powierzane samorządom,które doglądają i pilnują naprawy tych dróg,nakładając obowiązek naprawy na poszczególnych gospodarzy.Z braku jednolitego planu gościńce są naprawiane rozmaicie;w jednych miejscach nawozi się żwir,gdzieindziej zwykłą ziemię,często - glinę.Wobec tego stan tych dróg jest opłakany.-

Sprawa ta przybrałaby korzystniejszy obrót,gdyby się temi rzeczami zajęły nie samorządy, a państwo.-

Szosy.-

Szosy wymagają na naprawę i utrzymanie dużych środków,to też rzecz ta w myśl § 1 wyżej wymienionej ustawy odrazu była pozostawiona kompetencji Ministerstwa Komunikacji.W chwili przejmowania szós od okupantów były one w opuszczonym stanie.Wszystkie starania początkowo były skierowane ku temu aby szosy utrzymać w stanie nadającym się do przejazdu i dopiero w latach ostatnich zaczęto staranie nad doprowadzeniem ich do należytego stanu.Nowe szosy zaczęto przeprowadzać dopiero w bieżącym roku /1925/,mianowicie od granic Małej Litwy - Połąga - Bešočiai długości 8,5 klm.-

Długość szós jest mniejsza od długości kolei i wynosi:

w Szawelskim rejonie drogowym	189,9	klm.
" Wiłkomierskim " "	188	"
" Marjampolskim " "	233,3	"
" Olickim " "	349,93	"
" Poniewieskim " "	230,2	"
R a z e m	1189,33	"

Długość ta jest stosunkowo mała i byłoby bardzo dobrze,gdyby się dało prócz utrzymywania istniejących szós pomyśleć o przeprowadzaniu nowych.-

Dochody.-

Źródłem dochodów na urządzanie szós są kredyty,udzielane z sum budżetowych.

Faktyczne dochody na ostatnie 3-lecie uwidocznione są na poniższej tabelce.-

/w litach/

	1923 r.	1924 r.	1924 r.do 1/VII.-	Przewidz.w budżecie na 1925 r.
Opłaty szosowe	30.975.55.	44.564.10.	27.790.96.	50.000.
Grzywny	18.757.94.	355.20.	75.-	1.000.
R a z e m :	49.733.49.	44.919.30.	25.865.96.	51.000.

Należy przypuszczać,że przewidziane sumy w budżecie tegorocznym będą uzyskane, ponieważ w pierwszym półroczu ściągnięto tyle, ile przewidzianem zostało.-

Od 1,VI,b,r,/1925/za korzystanie z szós są ustanowione następujące opłaty /Rozporządzenie Ministerstwa Nr,27/,

1/Ciężkie samochody ciężarowe płacą po 40 lt,za tonnę netto i miesiąc,

2/Autobusy płacą po 40 lt,za tonnę co miesiąc,-

3/Furgony /bryki/siły nośnej od 2-3 ton płacą po 30 lt,miesięcznie,-

4/Lekkie parokonne wozy siły nośnej 1 - 2 tonn płacą po 15 lt,miesięcznie,-

5/Lekkie jednokonne wozy siły nośnej do 1 tonny płacą po 10 lit,miesięcznie,-

6/Dyliżanse,karetki i lekkie samochody po 25 lt,miesięcznie,-

Jeżeli lekkie samochody są używane dla potrzeb właściciela, to opłata wynosi 100 lt,rocznie

Opłaty powyższe mają na celu zmniejszenie handlowego ruchu szosowego,by przerzucić go na koleje,-

Wydatki,-

Szosy nasze zjadają znaczne sumy pieniędzy,ponieważ b,dużo kosztuje ich remont,Zmiany w rubrykach faktycznych wydatków uwidocznione na poniższej tabelce,Z tabelki widać,że wydatki wzrastają,szczególnie zaś dotyczy rubryki szós,-

	1923 r,-	1924 r,-
	Lt,	Lt,
Utrzymanie dróg i szós	9,337,30,	9,919,19,
Pensje służby dystantów szosowych i utrzymanie	332,955,64,	414,227,43,
Na remont ~~i utrzymanie mo-~~ ~~stów~~-szós i drogowe	3,552,986,19,	3,508,619,50,x/
Zapomogi dla samorządów na remont mostów	21,411,97,	1,000,000, -
Na remont i utrzymanie mostów	735,016,04,	1,408,585,32,
Na nabycie maszyn i techn.szos.inwentarza.	9,997,90,	300,731, -
Na utrzymanie maszyn.	47,426,23,	36,020,60,
Na remont maszyn	61,027,13	41,304,10,
Razem	4,770,138,40,	4,815,407,23,

	do IX mies,1925 r,	Przewidziane na rok budżetowy,-
Utrzymanie dróg i szós,	6,317,40,	10,000, -
Pensje służby dystansów szosowych i drogowe,-	220,947,02,	300,000, -
Na remont szós i drogowe,	2,759,239,71,	4,500,000, -
Na remont i utrzymanie mostów,	1,055,946,66,	1,500,000, -
Zapomogi dla samorządów na remont mostów,-	-	-
Na nabycie maszyn i technicznego szos,~~urządz~~,inwentarza	46,947,67,	200,000,
Na utrzymanie maszyn	43,481,39,	80,000, -
Na remont maszyn	34,966,23,	100,000, -
Razem , , , , , , ,	4,168,346,08,	6,690,000, -

U w a g a: x/winno być 3,507,619,50,

Dokonane prace.-

Na utrzymanie szós zużyto gruzu szosowego /lub sztrytu/ / w metrach sześć./

	1923 r.	1924 r.-	1925 r.-
Na remont kapitalny	27.846.	25.548.	19.295.
Na remont stały	5.516.	5.990.	7.043.
Na roboty nowe	-	-	3.792.
Razem...........	33.362.	31.538.	30.230.

Prócz tego w roku 1924 wybrukowano 60 klm. w roku 1925 1,4 kl. Od roku 1923 założono boczne drogi polne by na przyszłość zmniejszyć wydatki na utrzymanie szós. Drogi polne są zakładane tylko tam, gdzie się przeprowadza remont kapitalny. W r.1925 rozpoczęto obsadzenie szós drzewami. Obsadzono dotychczas 166 klm.-

Schemat nowej sieci szosowej.-

"Rytas" Nr.104 z 11/V.26 r.-

Ministerstwo Komunikacji zaprojektowało nową poniżej podaną sieć dróg szosowych na terenie nieokupowanej Litwy. Szosy te są ujęte w trzy grupy w zależności od tego w jakiej kolejności poszczególne mają być przeprowadzone. Prace te zamierza się przeprowadzić w ciągu najbliższych dziesięcioleci. Koszt przeprowadzenia szós pierwszej grupy dosięgnie 56 miljonów lit; szosy II-ej grupy mają kosztować do 101 milj., szosy III grupy koło 143 miljonów - razem 300 miljonów litów. Zaprojektowany plan nowych szós ma być wniesiony do Gabinetu Ministrów w celu rozpatrzenia.-

Projektowane są następujące szosy:

I-sza grupa.-

1. Omale - Rumszyszki	koło	15 klm.
2. Zagatpurwie - Szwekszni e	"	7 "
3. Ramucie - Gordony	"	6 "
4. Jura /stacja/ - istniejąca szosa ..	"	3 "
5. Godlewo /stacja/ - Godlewo /miasteczko/	"	3 "
6. Rumszyszki - Praweniszki	"	5 "
7. Kołtyniany, stacja - istniejąca szosa	"	5 "
8. Gubernja, stacja - szosa Mitawa	"	1 "
9. Szesztoki - istniejąca szosa	"	3 "
10. Krosna - istniejąca szosa	"	0,5"
11. Simny - istniejąca szosa	"	0,5"
12. Kowno-Jurborg-Smaliniszki......	"	95 "
13. Szaki - Wielona	"	25 "
14. Kretynga - Połąga	"	13
15. Wilki-Ejragoła-Rosienie-Ławków /Łaukuwa/- Retów,- Wieżajcie	"	193 "
Razem		377 klm.-

II-ga grupa.-

1. Bubie-Szawkiany-Wornie-Twery-przyszła szosa	koło	75 klm.
2. Poniewież-Wobolniki-Birże.	"	70 "
3. Kowno-Kiejdany-Poniewież	"	115 "
4. Kwieciszki-Kowarsk-Onikszty-Swiedocie Rakiszki	"	90 "
5. Wiłkomierz-Towiany-Rogów-Poniewież .	"	65 "
6. Szaki-Giełgudyszki-Rosienie /jeżeli nie zostanie przeprowadzona linja kolej./	"	63 "

7.Wiłkomierz - Szyrwinty	koło	26	klm.
8.Retów-Płungiany-Libginy-Sałanty-Szkudy .	"	74	"
9.Kretynga-Korciany-Libgiry /Płungiany/. .	"	40	"
10.Telsze-Płungiany.	"	30	"
11.Preny - Marjampol /Trakiszki/	"	40	"
Razem	"	678	"

III-cia grupa . -

1.Sosnowo-Pilwiszki-Szaki.	koło	54	klm.
2.Poniewież-Poswol.	"	33	"
3.Ejragoła-Kiejdany-Wiłkomierz	"	90	"
4.Wobolniki-Kupiszki-Swiedoście-Usiana . .	"	90	"
5.Dziegucie-Dusiaty-Jużwinty - Komaje . .	"	45	"
6.Telsze-Siady-Trykszle-/Tirkšlai/ - Możejki	"	42	"
7.Zagory-Krapie-Popielany-Tryszki -przysz ła szosa	"	95	"
8.Pompiany-Kłowajnie-Linków-Janiszki-Zagory	"	110	"
9.Rosienie - Kielmy	"	30	"
10.Szwekszni e-Chwejdany /Kvedarny/ - przyszła szosa	"	45	"
11.Taurogi-Szwbele-Chwejdany.	"	45	"
12.Birże-Popiele-Kwiatki/Kwietkai/-Poszedel-Skupiszki-Komaje	"	86	"
13.Widziszki-Pozelwa-Malaty	"	40	"
14.Rosienie - Grynkiszki - Szadów - Kłowiany	"	90	"
15.Gruździe - szosa istniejąca	"	13	"
16.Pozelwa - Giedrujcie	"	21	"
17.Żyżmory - Jewje	"	25	"
Razem. . . .	koło	954	klm.-
Razem wszystkie III grupy	"	2.007	klm.

Zarząd Szós i Dróg Wodnych.-

S p r a w a   b u d o w y   s t a ł e g o   m o s t u   p r z e z   W i l j ę .-

"Dzień Kowieński" N.129 z dn.16 czerwca 1926 r.-

Ze względu na to,iż słobodzki most pontonowy ma być w jesieni zniesiony,powołano komitet z 17 osób,który porozumi się z nowym rządem co do zbudowania żelaznego mostu.Komitet nawiązał stosunki z sąsiedniemi Zarządami gmin,które zainteresowane są w budowie mostu,i przedłożył im,aby poparły go w jego akcji.-

Obecnie komitet zajął się opracowaniem memorjału, który zostanie doręczony Prezydentowi Państwa,Gabinetowi Ministrów ~~oraz~~ Prezydjum Sejmu oraz przywódcom frakcyj sejmowych.-

---------ooo § ooo---------

X. K R O N I K A. a/Polityczna.-

Z j a z d p o s ł ó w l i t e w s k i c h w K o w n i e.- Posłowie litewscy w Moskwie, Paryżu i Berlinie pp. Bałtruszajtis, Klimas i Sidzikauskas przybyli w sprawach służbowych do Kowna. Przybył również na kilka dni z Połągi, gdzie spędza wakacje do Kowna poseł litewski w Finladji p. Sawickis /Elta 19/VI /.-

K a n d y d a t u r a p. K l i m a s a n a m i n i s t r a s p r a w z a g r a n i c z n y c h .- Podług wiadomości "Idische Stimme" p. Klimasowi posłowi litewskiemu w Paryżu podobno ma być zaproponowanem objęcie stanowiska Ministra spraw zagranicznych

N o w y D y r e k t o r D e p a r t a m e n t u O c h r o n y O b y w a t e l s k i e j .- "Lietuvos Zinios" dowiadują się, że nowy minister spraw wewnętrznych p. Pożeła zaprosił na stanowisko dyrektora Departamentu Ochrony Obywatelskiej p. Danauskasa, który propozycję tę przyjął. P. Danauskas zajmował wspomniane stanowisko podczas urzędowania p. Załkauskasa, jako ministra spraw wewn. /Dzie Kow. N. 131./

N i e p r z y j ę c i e d y m i s j i p r o f . J u r g u t i s a .- Kierownik Banku Litewskiego prof. Jurgutis 16 czerwca złożył podanie o dymisję. Na wniosek Gabinetu Ministrów p. Prezydent Republiki polecił prof. Jurgutisowi pozostawać w dalszym ciągu na stanowisku kierownika Banku Litewskiego. /Elta, 18/VI./.-

G u b e r n a t o r K ł a j p e d z k i w K o w n i e .- Gubernator Kłajpedzki p. Żylus przybył do Kowna w sprawach służbowych. /Dzień Kow. 19VI/.-

O d z n a c z e n i e w o j s k o w y c h l i t e w s k i c h c z e c h o s ł o w a c k i m m e d a l e m .- 20 czerwca o godz 12 w gmachu Ministerstwa Wojny konsul czechosłowacki w Litwie p. Gala wręczył dowódcy lotnictwa gen. Kraucewiczusowi oraz gen. Nagiewiczusowi czechosłowacki order "Białego Lwa" wyższego stopnia. Przedtem, o godz. 11 min. 30 prof. Gala złożył kwiaty na pomniku dla poległych w walkach o niepodległość Litwy. /Dzień Kow. 20/VI./.-

W y c i e c z k a k o w i e ń s k i e j p o l s k i e j m ł o d z i e ż y a k a d e m i c k i e j d o R y g i .- Dnia 20 czerwca wyjechała do Rygi wycieczka Zjednoczenia Polaków Studentów Uniwersytetu Litewskiego, złożona z 12 osób. Wycieczkowicie byli na Święcie pieśni, zwiedzili wystawę oraz miasto. Przy tej sposobności nawiązano bliższe stosunki z miejscową polską młodzieżą akademicką. Należy zaznaczyć, iż wycieczka młodego zrzeszenia studenckiego jest pierwszą polską wycieczką, udającą się z Kowna zagranicę.-

S t r z e l c y f i n l a n d c y w K o w n i e .- Dn. 17 czerwca przybyli do Kowna 4 przedstawiciele finlandzkiego związku strzeleckiego pułkownik Hagglund, pułkownik Malinberg, major Ekholm, major Vegel. Zabawią oni w Kownie przez dni kilka. /Dzień Kowieński N. 131/

W y c i e c z k i d o Ł o t w y i E s t o n j i .- Dn. 16 czerwca wyjechała do Rygi wycieczka towarzystwa jedności litewsko-łotewskiej, złożona z 109 osób, w celu wzięcia udziału w kongresie litewsko-łotewskim. Dnia 18 czerwca wyjechało około 40 uczni kowieńskiej szkoły muzycznej na święto pieśni łotewskiej, jakie się odbędzie 19, 20 i 21.- Tegoż dnia udała się wycieczka na święto kulturalne młodzieży estońskiej. W wycieczce bierze udział 186 osób.-

D e l e g a c i l i t e w s c y n a f i n l a n d z k i e ś w i ę t o r o l n i c z e .- Litewski związek kooperatyw rolnych na światowy kongres rolniczy w Finlandji delegował agronoma W. Zubowa i p. W. Kurkauskasa.-

X. K R O N I K A . a/Polityczna.-

Z j a z d p o s ł ó w l i t e w s k i c h w K o w n i e.- Posłowie litewscy w Moskwie, Paryżu i Berlinie pp. Baltrušaitis, Klimas i Sidzikauskas przybyli w sprawach służbowych do Kowna. Przybył również na kilka dni z Połągi, gdzie spędza wakacje do Kowna poseł litewski w Finlandji p. Sawickis /Rita 19/VI/.-

K a n d y d a t u r a p. K l i m a s a n a m i n i s t r a s p r a w z a g r a n i c z n y c h.- Podług wiadomości "Balti-sche Stimme" p. Klimasowi posłowi litewskiemu w Paryżu podobno ma być zaproponowanem objęcie stanowiska ministra spraw zagranicznych.

N o w y D y r e k t o r D e p a r t a m e n t u O c h r o n y O b y w a t e l s k i e j.- "Lietuvos Žinios" dowiadują się, że p. minister spraw wewnętrznych p. Rožela zaprosił na stanowisko dyrektora Departamentu Ochrony Obywatelskiej p. Danauskasa, który propozycję przyjął. P. Danauskas z zawodu wspomniane stanowisko sprawował za urzędowania p. Žalkauskasa, jako ministra spraw wewn. /Dzień Kow. N.131./

N i e p r z y j ę c i e d y m i s j i p r o f. J u r g u t i s a.- Kierownik Banku Litewskiego prof. Jurgutis 16 czerwca złożył podanie o dymisję. Następnie Gabinet Ministrów p. Prezydent Republiki polecił prof. Jurgutisowi pozostawać nadal w swym urzędzie na stanowisku Kierownika Banku Litewskiego. /Rita, 18/VI./.-

G u b e r n a t o r K ł a j p e d z k i w K o w n i e.- Gubernator Kłajpedzki p. Żvilus przybył do Kowna w sprawach służbowych. /Dzień Kow.19VI/.-

O d z n a c z e n i a w o j s k o w e l i t e w s k i c h c z e c h o s ł o w a c k i m m e d a l e m.- 20 czerwca o godz. 12 w gmachu Ministerstwa Wojny konsul czechosłowacki w Litwie wręczała wyższym dowódcy lotnictwa gen. Kraucewiczusowi oraz gen. Radzewiczusowi czechosłowacki order "Białego Lwa" wyższego stopnia. Również tam, o godz. 11 min. 30 prof. Gala złożył kwiaty na pomniku dla poległych w walkach o niepodległość Litwy. /Dzień Kow. 20/VI./.-

W y c i e c z k a k o w i e ń s k i e j p o l s k i e j m ł o d z i e ż y a k a d e m i c k i e j d o R y g i.- Dnia 20 czerwca wyjechała do Rygi wycieczka Zjednoczenia Polaków Studentów Uniwersytetu Litewskiego, złożona z 12 osób. Wycieczkowicze byli na Bi[...]ecie pieśni, zwiedzili wystawę oraz miasto. Przy tej sposobności nawiązano bliższe stosunki z miejscową polską młodzieżą akademicką. Należy zaznaczyć, iż wycieczka młodzieży zrzeszenia studenckiego jest pierwszą polską wycieczką, udającą się z Kowna zagranicę.-

S t r z e l c y f i n l a n d z c y w K o w n i e.- Dn. 17 czerwca przybyli do Kowna 4 przedstawiciele finlandzkiego związku strzeleckiego pułkownik Hagglund, pułkownik Walinberg, major Ekholm, major Venel. Zabawią oni w Kownie przez dni kilka. /Dzień Kowieński N.13./

W y c i e c z k i d o s o t w y i E s t o n i i.- Dn. 15 czerwca wyjechała do Rygi wycieczka towarzystwa jedności litewsko-łotewskiej, złożona z 109 osób, w celu wzięcia udziału w kongresie litewsko-łotewskim. Dnia 16 czerwca wyjechało około 40 gości koriem ... szkoły muzycznej na święto pieśni łotewskiej, jakie się odbędzie 19, 20 i 21 /.- Tegoż dnia udała się wycieczka na święto kulturalne młodzieży estońskiej. W wycieczce bierze udział 156 osób.-

D e l e g a c i l i t e w s c y n a f i n l a n d z k i e ś w i ę t o r o l n i c z e.- Litewski związek kooperatyw rolnych na światowy kongres rolniczy w Finlandji delegował agronoma W. Zubowa i p. J. Kurkauskasa.-

b/Kronika wewnętrzna.-

Zawieszenie tajnej cenzury w głównym urzędzie poczty.- Tajna cenzura,jaka istniała w głównym urzędzie poczty,ma być zniesiona.Kierownik wydziału cenzury Margolin,otrzymał miesięczny urlop i zapewne na stanowisko swe już nie powróci.-Należy się spodziewać,iż wyjaśdzie obecnie na jaw działanosć "czarnego gabinetu",który kontrolował korespondencje prywatną.- /Dzień Kow.19/VI/.-

Zjazd Związku Strzeleckiego.- Dnia 17 czerwca w gmachu Teatru Państwowego rozpoczął się V.ty ogólny zjazd przedstawicieli oddziałów strzeleckich /szaulisów/.-/Elta.16/VI/.-

Echa wyborów. Procentowy udział ludności w wyborach podług powiatów.- Dnia 8 i 9 maja głosowało:w pow.Sejneńskim - koło 80%,Kretyngoskim koło 90%,Wilkomierskim - koło 80%,w Uciańskim - koło 90%,w Wyłkowyszkoskim - koło 84%,w Szakioskim - koło 75%,w Trockim - koło 70%, w Rakiskim - koło 70%,w Poniewieskim - koło 70%,w Kiejdańskim 40 - 60%,w Jezioroskim - 80 - 90%,w Birżańskim - koło 80%,w Marjampolskim koło 80%,w Szawelskim - koło 80-90 %,w Taurogskim - do 85%, w Telszeskim do 90%,w Możejkoskim - do 90%, w Olickim - do 85%,w Kowieńskim 80 - 90%.- /Rytas,N.104./

c/Kronika kościelna.-

Wręczenie paljusza Arcybiskupowi Metropolicie Litewskiemu.- "Rytas dowiaduje się,że oznaka władzy metropolitalnej /sacrum palium/zostanie nadana nowemu Arcybiskupowi Litewskiemu na Konsystorzu Kardynałów,który odbędzie się w Rzymie dn.21 - 24 b.m.Ponieważ Arcybiskup niema możności udać się w tym czasie osobiście do Rzymu dla przyjęcia paljusza,to zostanie on wręczony pełnomocnikowi Metropolity arc.Veneri.Do Kowna paljusz ma być przywieziony 28 czerwca,tak,że w dzień św.Piotra i Pawła może się odbyć uroczystość jego przywdziania.W związku z tem oczekują przyjazdu biskupów i mnóstwa księży na odpust św.Piotra i Pawła w Archikatedrze Bazylice.-

d/Kronika gospodarcza.-

Handel Litwy z Polską za r. 1925.- Pisma litewskie po raz pierwszy notują handel Litwy z Polską,który w zasadzie jest wzbroniony i przemilczany przez urzędową statystykę litewską.Za pismem polskim "Handel i Przemysł" - "Lietuvos Žinios" podaje,że eksport litewski do Polski sięgał w r.1925 - 162 tysięcy złotych,import zaś z Polski do Litwy 10.764 tys.złotych.Najwięcej wwozi się z Polski do Litwy rozmaitych tkanin,dalej idą rozmaite produkty,następnie węgiel kamienny,konfekcja i t.d..-

Wstrzymanie podniesienia ceł za towary z państw, zktóremi nie zawarto układów handlowych.- Zostało odroczone wykonywanie z rozkazu Ministra Skarbu,ogłoszonego w Nr.116 "Lietuvy" z dnia 28 maja b.r.,a dotyczącego zwiększenia z dniem 25 b.m. o 30% ceł na towary,z którymi nie zostały zawarte układy handlowe./Elta./

Wyjazd delegacji miejskiej do Paryża.- Dnia 18 czerwca delegacja Kowieńskiej Rady Miejskiej wyruszyła do Paryża w celu prowadzenia układów z przedstawicielami koncernu amerykańskiego w sprawie pożyczki dla m.Kowna na wprowadzenie kanalizacji i wodociągów.W skład delegacji wchodzą:burmistrz m.Kowna p.Wiłejszys,członek zarządu miejskiego p.Rogiński oraz radni pp.Janczewski i Skardinskas.-

Oświadczenie Ministra Skarbu p. A. Rymki.- W związku z rozszerzanemi pogłoskami o niepewności kursu lita i innych trudnościach finansowych współpracownik "Lietuvos Žinios" zwrócił się do Ministra Skarbu p.Albina Rymki z prośbą o wyjaśnienie w tej sprawie.P.Minister oświadczył,że niema najmniejszej obawy co do możliwości zachwiania kursu lita,ponieważ nie zaszło nic,coby mu mogło zaszkodzić.Pozatem p.Minister spodziewa się że nowemu rządowi uda się wzmocnić zaufanie społeczeństwa,kół finansowych i zagranicy do trwałości litewskiego państwa.-P.Minister

oświadczył również,że Litewski Bank Emisyjny korzysta z autonomji, która pozwala na poważny rozwój operacyj bankowych wewnątrz kraju i w stosunkach z zagranicą.Ta autonomja Banku Litewskiego w żadnym wypadku nie zostanie uszczuplona.-

e/Kronika polska.-

Posłowie polscy u J.E.Arcybiskupa Metropolity.- Dnia 16 czerwca posłowie Polskiej Frakcji Sejmowej odwiedzili J.E.Arcybiskupa Metropolitę J.Skwireckisa z którym odbyli dłuższą rozmowę.-/Dzień Kow.Nr.132/.-

Pierwsza matura w II polskiem gimnazjum Kowieńskiem.- W piątek 16 czerwca w odświętnie przybranej zielenią i przyozdobionej portretem A.Mickiewicza sali II Gimnazjum Kowieńskiego odbył się pierwszy w dziejach tej uczelni akt maturalny.-Świadectwa dojrzałości otrzymali:pp.Bieńkuńską Marja,Drenkowska Emilja,Gabert Józef,Hanusowski Jan,Juchniewiczówna Marja,Kancler Aleksander,Kirklewska Wiktorja,Majewski Józef, Makiewicz Ludwik,Rymowicz Józef,Szumski Władysław,Zyntelówna Irena.

Sprawowanie obowiązków Burmistrza m.Kowna przez Polaka.- Z powodu wyjazdu p.J.Wilejszysa do Paryża w czasie jego nieobecności obowiązki burmistrza m.Kowna będzie pełnił członek zarządu miejskiego p.B.Lutyk.-

f/Kronika kłajpedzka.-

Odwołanie przedstawiciela Ligi Narodów z Zarządu portem.- Przewodniczący komisji Ligi Narodów dla spraw komunikacji nadesłał generalnemu sekretarzowi Ligi Narodów pismo,w którym oświadcza,iż widzi się zmuszonym zrzucić z siebie wszelką odpowiedzialność za stosunki panujące w porcie kłajpedzkim.Pismo zaznacza,iż zgodnie z konwencją Kłajpedzką do składu Zarządu portu powinni wchodzić po jednym przedstawicielu komisji komunikacyjnej Ligi Narodów,Dyrektorjum Kłajpedzkiego i Litwy-Ci trzej członkowie Rady Portu reprezentują jedynie interesy różnych grup i w postanowieniach swych zachowują całkowitą niezależność.Zarząd portu przyjmuje uchwały większością głosów.Ponieważ zarówno przedstawiciel Litwy jak i przedstawiciel Dyrektorjum zostali mimo oporu Sejmiku Kłajpedzkiego,zamianowani przez rząd litewski, przedstawiciel Ligi Narodów znalazł się ostatnio w mniejszości.W tym czasie zarząd portu przyjął uchwały,sprzeciwiające się interesom międzynarodowym.Komisja komunikacyjna Ligi w tych okolicznościach uznała,iż należy przedstawiciela swego z Zarządu odwołać.-

g/Kronika komunikacyjna.-

Nowy przystanek kolejowy.- Zarząd kolejowy komunikuje,iż od 20.VI.na odcinku Kowno-Maurucie na 73 klm.zostaje otwarty przystanek Stanajcie,gdzie trzy razy tygodniowo w niedziele,wtorki i czwartki pociągi Nr.11 i 12 będą się zatrzymywały na jedną minutę.-

--------000 § 000-------

Sprostowania:

W N.33 Biuletynu na stronicy pierwszej w artykule o "Oświadczeniu nowego Prezydenta" ma być i "udzielając wywiadu.... przedstawicielowi prasy łotewskiej," a nie jak mylnie podano:"sowieckiej".-

W Nr.34 Biuletynu na str.4 Działu I. ma być w tytule:"Komunały o sprawie Wileńskiej", a nie jak mylnie podano:"Komunikaty osprawie Wileńskiej.-

--------000 § 000---------